

TKO JE IVAN MERZ

Božidar Nagy, DI

TKO JE IVAN MERZ?

Kratak prikaz života i djelovanja Ivana Merza

Zagreb, 1980.

S dupuštenjem crkvenih i redovničkih poglavara.

Izdavač: Postulatura Ivana Merza, 41001 — ZAGREB, Palmotićeva 33, pp 699

Za izdavača: o. Božidar Nagy, DI

Tisak RO »Informator«, OOUR Tiskara »Zagreb«, Preradovićeva 21—23

PREDGOVOR

Knjižica koju imate u rukama željela bi odgovoriti na pitanje koje mnogi postavljaju: Tko je u stvari Ivan Merz? Za njega ste vjerojatno već čuli, o njemu ste tu i tamo možda i nešto pročitali. Ipak ima mnogo toga lijepoga iz tog jedinstvenog mladog života što je vrijedno i korisno znati. Većini katolika starije generacije ime Ivana Merza veoma je dobro poznato. Tolikima je bio prijatelj, uzor, ideal, dapače mnogima je njegovo ime značilo program života i rada.

Zasluge Ivana Merza za Crkvu u Hrvatskoj su tako velike a svetost njegova života tako značajna i privlačna da je on prvi laik u našoj 13-stoljetnoj povijesti kršćanstva za kojega je domaća Crkva povela službeni postupak za proglašenje blaženim i svetim.

Vjerujemo da će i vas osvojiti ljepota Ivanove duše, da će i vas obasjati svjetlo Božje milosti koja je u Ivanovu životu bila tako prisutna i očigledna da ga je s pravom zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić nazvao »remek-djelo Duha Svetoga«. Pri koncu knjižice donijeli smo neke između naziva koje su Ivanu pridavali i iz kojih se vidi što je on značio za katolike svoje generacije. No Božji ljudi uvijek su aktuelni. Bog nam preko njih govori jezikom našega vremena. Na nama je da poslušamo taj Božji govor.

U ovoj knjižici, međutim, dobit ćete samo osnovne podatke o Ivanovoj osobi i njegovu životu. Izabrano je ono najbitnije da se dobije barem opći uvid u taj plemeniti život ispunjen ljubavlju prema Bogu i bližnjemu. Mnogo toga zanimljivog i vrijednog nije bilo moguće unijeti u ovu knjižicu. To ćete naći u ostalim knjigama o Ivanu, koje su već objavljene. Isto tako izostavili smo razne bilješke kao i navode odakle su uzeti podaci i citati. I njih ćete pronaći ili u spomenutim publikacijama ili kod autora ove knjižice.

Želja nam je da i ovo bude jedan doprinos ne samo upoznavanju lika našega Ivana nego i našemu nastojanju da čujemo što nam Bog poručuje po svetom primjeru njegova života i rada.

U liberalnoj sredini



Ivan u osnovnoj školi

Naš se Ivan rodio 16. XII. 1896. g. u Banjoj Luci. Otac mu je ondje vršio službu šefa željezničke stanice, iako je po zvanju bio vojni službenik, oficir u tadašnjo Austrougarskoj Monarhiji. Ivan je ostao jedinac u svojih roditelja. Kao takvog od najranijeg djetinjstva okruživala ga je velika roditeljska ljubav. Visok položaj Ivanova oca u društvu te osigurana materijalna sredstva omogućila su Ivanu bezbrižno i sretno djetinjstvo.

Od svojih je roditelja Ivan primio pristojan građanski odgoj, ali bez kršćanske podloge. Ivan je rastao u liberalnoj sredini gdje su se visoko cijenile svjetske vrednote dok je kršćanstvo bilo više tradicija i formalnost, oznaka sociološke pripadnosti i nije zadiralo previše u svakidašnji život tog višega sloja banjalučkog građanstva kojemu je pripadala i obitelj Merz. Svoja osnovna vjerska znanja Ivan je dobivao na vjeronauku koji se tada poučavao u školi sve do mature.

Osnovnu školu Ivan je započeo u Banjoj Luci. 2. i 3. razr. pohađa u Prijedoru kamo mu je otac bio privremeno premješten. Nakon toga nastavlja školovanje u Banjoj Luci sve do završetka gimnazije. Maturirao je 1914. g. Za njegovu vjersku orijentaciju, kako Ivan sam tvrdi, nije bio toliko zaslužan niti obiteljski odgoj, niti službeni vjeronauk u školi nego primjer i utjecaj njegova srednjoškolskog pro-

fesora, uzornog katoličkoga laika dr. Ljubomira Marakovića. Prof. Maraković ostavio nam je zanimljivo zapažanje iz Ivanovih đačkih dana, kad je Ivanu bilo petnaest godina: »Kod Ivana sve do pred kraj realke (gimnazije) nije bio uopće probuđen smisao za vjeru i vjerski život. Bio je jedini đak za čitavog mog rada u Banjoj Luci kojega sam u 5. razredu morao kod inspekcije u crkvi opomenuti na dolično vladanje jer je poslije Pretvorbe držao ruke na leđima.«

Ivanovo veliko zanimanje za književnost i umjetnost naišlo je na razumijevanje kod prof. Marakovića koji mu je predavao hrvatski jezik. U višim razredima gimnazije Ivan će u njemu naći također i prijatelja koji ga je preko umjetnosti i književnosti usmjeravao polagano prema moralnim i religioznim vrijednostima. Već u zreloj dobi, Ivan će izjaviti od kolike je važnosti za njega bilo poznanstvo s prof. Marakovićem: »Katolik svjetovnjak spasio me za vječnost.«

Opjevana mladost

Malo je ljudi pa i među većinom svetaca i Božjih ugodnika kojih bismo duševni razvoj i uspon prema Bogu mogli tako iz bliza slijediti kao što je to kod našega Ivana Merza. U svome opširnom dnevniku, koji je počeo pisati na poticaj svoga profesora dr. Marakovića sa svojih sedamnaest godina i nastavio ga voditi sve do svoje zrele dobi, kroz osam godina, Ivan nam je opisao svaki treptaj svoga mladoga srca, svaki korak svoga uspona prema životnim vrijednostima i konačno prema Bogu. Taj dragocjeni dokumenat sadržan je u dvadeset bilježnica a u prepisu broji 800 stranica.

Što piše Ivan u svome dnevniku? Sve što doživljava u sebi i oko sebe. Slijedimo ga iz dana u dan kako raste i razvija se, kako se probija kroz mladenačke krize, sumnje i traženja u vjerskom i moralnom smislu. Promatramo ga kako je obuzet ozbiljnim životnim pitanjima poštenja i pravednosti, kako rješava probleme života i ljubavi, kako faustovski traži istinu. Suosjećamo s njime nad njegovom tragično završenom prvom mladenačkom ljubavi, koja je bila puna idealizma. Vođen opipljivom Božjom milošću malo-pomalo nalazi svoj put, njegovi se životni nazori kristaliziraju i ubrzanim koracima Ivan se približava vrhuncima životnih vrijednosti. Svjedoci smo kako Bog sve više i više ispunja njegovu dušu i njegovo mladenačko srce, koje će mu se u žaru zrelog mladenaštva potpuno posvetiti i darovati.

Mnogi je mladi čovjek na stranicama njegova dnevnika prepoznao sebe. Našao je toliko toga zajedničkoga što mu je ulilo povjerenja i hrabrosti da ne sustane u traženju Istine, Dobrote, Ljepote i Ljubavi, koje je Ivan konačno pronašao objavljene i ostvarene u Isusu Kristu.

U ovom kratkom i sažetom prikazu Ivanova života donosimo tek po koji značajniji izvadak iz njegova prezanimljivog dnevnika koji nam omogućuju da barem za trenutak odškrinemo svetište njegove duše koju je sve više i više ispunjavala Milost. Mnoga zanimljiva mjesta, napose ona gdje Ivan iznosi svoje sumnje, traženja, gdje opisuje svoje unutrašnje borbe za prave životne vrijednosti, za vjeru, moral, poštenje, zbog kratkoće prostora nismo ih ovaj puta mogli uvrstiti. Zainteresirani čitatelj naći će ih u drugim Ivanovim biografijama. Najopširniji izvatci doneseni su u knjizi »Borac s bijelih planina«.

Proročanski motto

Na početku svoga dnevnika stavlja Ivan usklik: Evviva l'arte! — Živjela umjetnost! Označuje time svoje oduševljenje za svijet umjetnosti i njezine vrijednosti koje su dominirale njegovom dušom u prvim godinama mladenaštva.

Kao motto svome dnevniku stavlja Ivan stihove iz književnog djela Manfreda od engleskog pisca Byrona. Iza stihova, koje ovdje donosimo u hrvatskom prijevodu, slijedi veoma značajna posveta:

Za mladih dana želio sam vruće
Da srca drugih svojim prožmem srcem,
Da svijetlim narodima, da se uspnem,
Ja ni sam ne znah kamo.
Možda i da padnem,
Al' padnem poput gorskog vodopada
Što nakon skoka s velikih visina
U zapjenjenoj svog ponora snazi
I dižući magle stupove što tvore
I oblak nov i novu kišu s neba
On duboko, još uvijek leži jak.

To je moj vijenac, koji polažem na njen grob
svetoj i časnoj uspomeni
prve ljubavi
koja me je preporodila.

Moramo se na čas zaustaviti pred tom svečanom uvertirom Ivanova dnevnika. Ivan posvećuje te stihove uspomeni svoje prve mladenačke ljubavi koja je za njega bila sveta i časna, jer je bila čista, idealna. U svojoj šesnaestoj godini Ivan se zaljubio u jednu djevojku, Gretu Teschner, svoju vršnjakinju koju je upoznao u obiteljskom krugu prijatelja svojih roditelja. Na žalost ta je ljubav završila veoma tragično, ali ne Ivanovom krivnjom. Preko ljeta Greta je pošla roditeljima u Travnik na praznike. Kako je bila laganih životnih nazora, što je već sam Ivan primjećivao, dala se zavesti od jednog čovjeka. Kad ju je taj napustio, od očaja je oduzela sebi život. Ivan će je često spominjati u svome dnevniku. Zapisat će da je nakon njezine smrti u njegovoj duši nastao lom, ali je s time bio povezan i preporod. U kojem smislu? Ivan nam puno o tome ne piše, ali iz njegovog daljnjeg razvoja i razmišljanja, koja možemo slijediti u dnevniku, mnogo toga možemo naslutiti.

U toj čistoj mladenačkoj ljubavi Ivanu su se otkrili neslućeni horizonti ljudske duše, njezine neutažive težnje prema jednoj većoj, trajnijoj, vječnoj Ljubavi, koje niti jedno ljudsko stvorenje ne može zadovoljiti. Jer zemaljska ljubav samo je blijeda slika, mala iskrica one velike Božje Ljubavi iz koje smo stvoreni i koja nas očekuje na koncu ovozemaljskoga života. Iako Ivan od početka i nije bio,

možda, toga sasvim svjestan, to iskustvo zemaljske simpatije i ljubavi, kolikogod bilo uzvišeno, čisto, plemenito, kratkotrajno i u njegovom slučaju veoma tragično, bilo mu je kasnije samo putokaz prema jednoj višoj i uzvišenijoj ljubavi koju je Ivan otkrio u Isusu Kristu, komu je kasnije posvetio sav svoj mladi život.


Ivan kao gimnazijalac

Našu pažnju međutim daleko više privlače sami stihovi što ih je Ivan prepisao iz Manfreda. Kad ih je uzeo za motto svoga dnevnika, znači da je u njima pronalazio sebe, svoje težnje, svoja stremljenja. Nalazimo u prvome redu izražen jedan mladenački idealizam, polet jedne duše, što ga češće mladi Ivanove dobi znaju osjetiti. Ali čini nam se i ne samo to.

Danas kad pred svojim očima imamo cijeli Ivanov život i kad vidimo što se sve zbivalo nakon što je »gorski vodopad« pao u zemlju, ostajemo veoma iznenađeni nad proročanskim sadržajem tih stihova. Nakon svoga odlaska s ove zemlje u vječni život Ivan je tolika »srca prožeo svojim srcem«, svojim mislima, svojim idejama. Zasvijetlio je hrvatskome narodu i to njegovo svjetlo biva sve sjajnije. Započinje pomalo svijetliti i u drugim narodima. Mnogi stranci koji se s njime prvi puta susreću ostaju zadivljeni nad njegovom pojavom. U naponu snage taj slap čistoga života kojim je Ivan očarao svoje suvremenike srušio se u djevičanskoj bjelini na zemlju, ali ne ostaje ležati. Mjesto njegovog počivališta postaje izvor blagotvornog utjecaja. Neiscrpivo bogatstvo njegovih misli iz njegove bogate duhovne baštine, uslišanja koja se zbivaju po njegovu zagovoru poput blage milosne kiše spuštaju se iz visina na sve koji mu se obraćaju, koji se za nj zanimaju.



Ivan maturant

Ti proročanski stihovi izraz su nejasne slutnje onog poslanja koje je Ivanu Božja Providnost namijenila u Crkvi i svijetu, a koje je Ivan, čini se, neodređeno naslućivao već u ranoj mladenačkoj dobi. Njegovo poslanje još uvijek je na putu ostvarivanja, Ivan se još uvijek nalazi na usponu da »zasvijetli narodima« s oltara katoličkih crkava kršćanskoga svijeta. Nadamo se da taj čas više nije daleko.

Dnevnik — Banja Luka

Banja Luka, 27. II. 1914. — Jučer u četvrtak pisali smo školsku zadaću o »Koristi dnevnika«. Maraković nam je razjasnio veliku korist ovoga, osobito spominjući Goetheovo doba, za koje je svijet dublje osjećao. To se vidi iz mnogih dnevnika... No tijekom sata a i dana, razmišljao sam o tomu i došao do zaključka da Ljuban — kao uvijek — ima pravo.

2. III. 1914. — U fizici smo govorili o brzini svjetla. Svjetlo od pokoje zvijezde treba 8, 10, 25 pa i 250 godina da do nas dođe. Bože, koliki li je svemir: sve svijetli, sve se kreće savršeno točno, sve je veliko, neizmjerno veliko. Zvijezde jezde kroz prostor, sve je neizmjerno u tom silnom prostoru. Naša zemljica kao mrvica leti također i okreće se. Čovjek je na njoj zamišljena matematička točka — i on zavidi, i grize i oholi se. Što je čovjek? Ništa? To ništa, ta matematička točka u točki, obuhvata i vidi veliku pozornicu svemira i još dalje — dalje. Zar nije ta materija, što izgleda čovjek, ništava, a opet tako, tako velika? A taj čitav svemir, ono što se vidi i ne vidi, ono što se čuje i ne čuje, tko ravna tim pozorištem, tko je taj veličanstveni Duh koji to obuhvaća? O N je.

26. IV. 1914. — Što više upoznajem katolicizam, to više vidim da je neiscrpiviji. Već želim da primim Tijelo Njegovo, svrhu i posljednji uzrok čovječanstva. Kolika je Ljubav Njegova, kad On, Neizmjernost, koga ne možemo shvatiti, On koji ravna svemirom i svakom travkom i koji zna i gleda na prepiranje sićušnog ljudskog roda, daje nama, malenima i ništavnima, Sebe na blagovanje.

21. VI. 1914. — Sada je krasna noć. Neizmjerni svemirski mehanizam stoji nepomičan. Ne vide se konopci ni prečke, a opet stoji. Kojom li brzinom ta neizmjernost juri i okreće se, a prah-čovjek sve to misli. Kuda to vodi? Zašto čovjek ima tijelo, kad je on u biti duša? Zašto? Kako? Vječne tajne.

8. VII. 1914. — Sve je ovo prolazno. Teško da sam što tako duboko volio kao Gretu, i svejedno, prošlo je, sjećam se, oplemenilo me, ali opet i bez toga može se živjeti.

11. VII. 1914. — Finis finaliter. Maturirao sam. Riješio sam se brige, ali... plakao sam u podne. Tko bi znao zašto. Novi korak. Djetinjstvo je prošlo. Počinju velike dužnosti. Ideali postaju realna pitanja. Proći će i život.

30. VIII. 1914. — Napasti navale užasno, no molitva me diže. U svetinji nad svetinjama (R. Tagore), u srcu mom, nepokolebiva je vjera. Skepse ima. Vječit je boj... Da je ovdje kakav inteligentan ispovjednik, da mu se saopćim, da me on razumije i da me upozori! Gledat ću da odem na ispovijed prije polaska (u Vojnu akademiju) i da primim Tijelo za okrepu u budućem životu.

Sve prolazi



Ivan u Vojnoj Akademiji

Ivan je želio studirati umjetnost i književnost. Roditelji međutim nisu bili time suglasni i njima za volju Ivan polazi u Vojnu akademiju u Bečko Novo Mjesto. Izdržao je ondje samo tri mjeseca, jer za vojnu službu nije imao ni volje ni smisla.

Kratkotrajan boravak u Akademiji nije bio posve bez koristi. Ivan je imao priliku upoznati naličje života, moralnu bijedu mnogih ljudi. Dnevnik iz toga razdoblja obiluje opisima i osudama okoline u kojoj je Ivan bio prisiljen živjeti, protiv koje se spontano bunila već po prirodi na dobro sklona Ivanova narav. Jedna stvar je posebno uočljiva: svijet vjere kao suprotnost moralnom zlu, koje je Ivana okruživalo, sve ga više privlači. Religiozne misli nalaze sve više mjesta u njegovoj duši.

Dnevnik — Bečko Novo Mjesto

Bečko Novo Mjesto, 21. IX. 1914. — Već sam mnogo pisao i neke su karte pune mržnje na sve ovo. I ja sada vidim užasne strane ovoga, ali neću zagristi. Moja vjera izgleda da slabi. Misao na ono lijepo, na religiozni život, kanda zamire. To je zato što nemam društva s kim da se o višim stvarima zabavljam. Ispovijedi, koju bih toliko želio, ovdje kao da nema. Pričest ne mogu primati .... Jedan se akademičar ubio. Njima je ideal biti vojnik, zašto, kako o tome se ne misli. Kad taj ideal iščezne, ne zna što je svrha životu, neće više da živi. Život nije uživanje, nego žrtva.

15. X. 1914. — U najuzvišenijim časovima najbolje izbija niskost ljudi. Bio je »Ausmusterung«. Novi oficiri se zakleli da će sve svoje žrtvovati Bogu, caru i domovini, a svi se kolege napiše kao životinje. Tu se psuje Bog na hrvatskom, govore se svinjarije, bljuje se i pljuje po podovima. Nekoliko ih sjedi na podu i iz boce toči šampanjac. Da, to su oni isti, koji su mi se jučer rugali što učim latinski, što težim za nematerijalnim.

Iza ove gnjusne okoline bilo mi je ugodno i toplo kad sam s K. pohodio grob Zrinskog i Frankopana. (Njihovi posmrtni ostaci preneseni su tek 1919. g. iz Bečkog Novog Mjesta u zagrebačku katedralu — op. p.) Nad grobom je jedna ploča s latinskim natpisom. Na grobu je uvenuo vijenac s nekom krpom, na kojoj se još vide tragovi boja hrvatske trobojnice. To nas podsjeća da su ovdje bili dobri ljudi i svojim junacima učinili onu ljubav koja se još kostima može iskazati. Ispod lipa i cipresa, u večernjem rumenilu koje se miješa s crnilom dima, počivaju njihove kosti. Slava vam, pošteni Hrvati! I kameno će srce procviliti kad vidi kako dobri ljudi stradaju. No ne, stradali nisu, oni još žive u uspomeni poštenih Hrvata. Iz njihove su krvi procvali i procvast će cvjetovi i ruže.

25. X. 1914. — Sve prolazi! To sad osjećam svom dušom. A možda mi svaki slijedeći čas može donijeti gadnu misao: borba tijela s duhom. Sav je život ovakva borba između dva elementa i ovom se borbom dovinjavamo Idealu našega života: Svevišnjemu. Bože, Bože sveti, daj mi snage da se pomolim, da se sporazumim sa svojim Stvoriteljem, sa stvoriteljem svih divnih zakona u prirodi, s gospodarom neizmjernih treptećih zvijezda, s vječnom Istinom! »Moliti znači vjerovati.« Ja vjerujem u Gospoda Boga svemogućega, vjerujem da je On savršen Duh u slobodi volje i veličini. Čovjek sam sitan, imam slobodu volje, ali ograničenu. Ono malo Prometejeve iskre, djelićak od djelca Svevišnjega, vuče me Ovome i dokumentira opstanak Ovoga.

Kao što čovjek, koji još nije sasvim zagazio u blato, želi da se razgovara s pametnijim od sebe, tako isto duh svom žestinom teži za savršenim, za velikim Duhom. U molitvi se s Njim razgovara i On mu tako čudnovato fino odgovara da čovjek misli te diše zrak visina. Taj razgovor sa Svevišnjim, ta veza, priznavanje Svevišnjega, to je religija. Religija je bez molitve mrtva. No molitva se ne mjeri na duljinu i ona ne mora da se čita iz knjiga. Razgovor iz vlastitog čuvstva, razmišljanje o Pismu i namjerama Svevišnjega, to je molitva. Bog je duševno biće. A pošto smo mi tjelesni, to je misao na Njega tjelesno-duševna. Da ga razumijemo, postao je Emanuelom, nama sličnim. I mi se Isusu možemo moliti i ta nam je molitva mnogo lakša jer nam je Isus bliži.

7. XII. 1914. — Sastao sam se s Hrvatskašima (članovi studentskog katoličkog društva »Hrvatska« u Beču — op. p.). Oću-

tio sam onu vezu koja njih sve veže. Milota je doći iz društva u kome se samo uživljuje u erotično i živi samo za erotično, među ljude, muške i ženske, koji rade samo za jednu misao, koji žive pošteno i plemenito. Da, ne treba da govorim o veličini i ljepoti kršćanskoga života...

19. XII. 1914. — Kad čujem da se gadno govori, kad se i u moju dušu hoće uvući gadne slike, uvijek nepromijenjeno vidim sliku Madone s Djetetom, onaj lijepi i majestetični izraz, ono usredotočenje svega uzvišenoga.

22. XII. 1914. — Završujem dnevnik i nadam se. Molim Svevišnjega, koji je odredio put suncu i zvijezdama, smjer svakoj stabljici i zadaću svakom mravu, da i meni odsada pokaže put k Čistoći, velikoj umjetnosti, svemu Najvišemu i Vječnomu. Neka se opet i opet probudi Faust koji je ovdje kao zaspao.

Ili katolik ili ništa

Roditelji su uvidjeli da nema smisla zahtijevati od Ivana da uđe u jedno zvanje za koje nije imao nikakve volje ni osjećao zadovoljstva. Kad je za Božić 1914. g. došao kući k roditeljima u Banju Luku, više se nije vratio u Akademiju. Početkom 1915. g. polazi u Beč na studij. Majci za volju upisuje pravo, ali Ivan usput pohađa i predavanja iz književnosti.

U Beču se Ivanu kulturni horizonti veoma proširuju. Mnogo čita, pohađa kazališta, koncerte, opere. Upoznaje se iz bližega sa znanstvenim i literarnim bezvjerjem, te s njegovim moralnim i socijalnim posljedicama. Proces njegovog duševnog dozrijevanja je u toku. To je doba njegovih najvećih unutrašnjih lutanja i traženja. Muči ga problem ljubavi. Mnogo o tome razmišlja i piše. Uspomena na Gretu još uvijek je živa. Tište ga i vjerski problemi, ali uza svu sumnju on želi vjerovati. Veseli ga Euharistija pa na mnogim mjestima bilježi svoje osjećaje i doživljaje o tom sakramentu. Osjeća u sebi veliku težnju za moralnim usavršavanjem, za izdizanjem nad prosječni život.

Dnevnik — Beč

Beč, 17. I. 1915. — Moja molitva sada ide Neoskvrnjenoj: neka me u ovom gradu prati na svakom koraku! Svaki moj hod i korak neka bude usmjeren lijepom! Uopće, hoću da se

ovdje naslađujem samo lijepim. Moja je deviza Keats-ova: »A thing of beauty is a joy for ever«. Samo Ljepotom dolazi se do izvora.

27. I. 1915. — U nedjelju je Pričest. Ne mogu shvatiti da će Krist, Bog-Stvoritelj, Onaj za kojim sve teži, koga čovjek u snu i na javi osjeća, Onaj jaki i svemoćni, koji je dao kretanje vasioni, Onaj koji nad svakom travkom i nad svakim crvićem bdije, da Krist kome su čavle kroz noge i ruke probijali, na koga su pljuvali, Onaj koji je mrtve oživljavao i djecu volio, te kod svoje vlastite smrti sunce zamračio i zemljom potresao, da će Taj biti moj, da će se razgovarati sa mnom, čovjekom za koga samo ja pravo znadem. Po tome, baš vidim da je to On, jer pokazuje u tome svoju neizmjernu ljubav.



Ivan student u Beču

10. III. 1915. — Život mora da nam je žrtva, da mnogo lijepoga ni ne gleda.

17. V. 1915. — Život mi je veliki upitnik. Od dana do dana gubi se moja djetinja vjera. Ono prijašnje razlikovanje između dobra i zla nedostaje mi. Pitam se da li je ono što sam prije držao dobrim, uistinu dobro. Što je to »uistinu dobro«, postoji li »dobro«? Svi ovi nazori o svijetu nisu li samo predrasuda? I uvijek tako živim i pitam se. Samo ono što vidim pred sobom, uviđam da postoji. ....Postoji li Bog ili ne postoji? Onda što razumijem pod imenom Bog? Činjenica je da On postoji, da Ga osjećam oko sebe, u sebi, tu, ovdje, ondje, svagdje. Njegove melodije drže i napunjaju sav svemir. Svaki čovjek ćuti dah nečega većega i vječnijega.... Dakle, Bog postoji. Onda se pitamo: što je taj Bog, kakav je? Možemo li se moliti? Je li osoban? Na ta nam pitanja odgovara naša nutrina u pojedinim jednostavnim slučajevima. Uvrijedim li svoje roditelje, silno mi je žao. To je dokaz da osjećaj učinjene nepravde nije predrasuda, nego da u nama postoji pravda. Pravda je jedan princip, koji je u nama, i sva se nutrina u nama uzrujava, ako radimo protiv ovomu principu. I Onaj kojega mi oko sebe osjećamo, do kojega razum dolazi da je vječan, kome duša nehotice teži, Taj će

jamačno biti Pravednost. Time dolazimo do osobnog Boga. On postoji, i ja tvrdo vjerujem, i u najjačim časovima kušnje i sumnje, da je on jedini, vječni, veliki Bog. Kad ovaj postoji, već slijedi da naš život ima svrhu.

Onda treba još pomisliti na nešto, na što ljudi ne misle, i što bi ih moglo lako dovesti do prave spoznaje: da ćemo umrijeti. Nekoga silno volimo i taj umre. Nikad, nikad ga više nećemo vidjeti. Pa mi sami, puni smo misli, sumnji, težnji, mnijenja ... I sad na jednom umremo. Zašto bi sve ovo? Zašto toliko misli i težnji, kad je sve badava, kad propada u ništa, kada duša nije zaseban elemenat? Ne, to ne može biti. Kad je u prirodi sve tako sjajno uređeno, mora biti i vječnost našega života u smislu pravednosti. I uistinu, to je tako, i u to vjerujem, i u času, kada ovo djetinjom vjerom osjećam, kada se gnjusim zla i kada se topim u molitvi, ostaje u dnu duše opet ona sumnja, onaj veliki upitnik zadnjeg Adama: zašto? što? I opet, uza svu sumnju, vjerujem.

No, nije dosta samo vjerovati. Naša vjera mora biti sistem, mora biti putokaz života, da ne radimo protiv principu pravednosti i vječnosti. Religije daju sisteme. I ja kažem: »Aut catholicus aut nihil.« (Ili katolik ili ništa). U ovome pogledu nije u meni nikada postojala ni najblaža sumnja. Znam i osjećam da je katolicizam jedina prava vjera (ako uopće vjera postoji). O drugima nisam nikada ni mislio da bi bile bolje od katoličke. Eto, ja sam u duši katolik, ali onaj iskonski čovjek u meni, onaj Faust, koji ne zna za odgoj ni predrasude, vuče me u težnji dolje i pravi od mene da u sve sumnjam.

No, dosta o tome. Trebao bih svoj život kritizirati. Time, što je moja čvrsta vjera u katoličanstvo oslabila, opalo je i svako pravo oduševljenje, svaki oštri sud o svemu što se događa. Sve što promatram, gledam i ne znam je li dobro, je li zlo. Ljubi se svijet i grli — pa neka se ljube i grle. Pa eto, jedan mi je dao pljusku. Pa svejedno je, neka dadne i drugu. Pa toliko je svijeta siromašno, toliko se ljudi kolje. Neka je sve to, samo neka se ne tiče moje kože. Faktično, ako mi razum i kaže da to nije pravo, to sam, uistinu, uslijed ovih nutarnjih sumnji doživio. I sada je krajnje vrijeme da sve ovo opet stresem i da pomislim da je Netko poradi Istine umro za me na križu ...

Ovako sam proveo čuvstvenu analizu. A da sam se držao svete rečenice »po plodovima se zna kakvo je stablo«, došao bih načinom razuma, znanosti, umjetnosti, poglavito povijesti, do rezultata da postoji jedna stanovita istina i da se ona vuče kroz cijelu povijest i da su sve težnje i ljudske bludnje upravo lutanje oko katolicizma, koji je malo tko pravo osjetio. I uza

sve to što vjerujem, čovjek sam, i na dnu duše ostaje sumnja, i ona me jača, jer je uzrok duševnoj borbi i provjeravanju, koje proživljujem kao čovjek.

23. IV. 1915. — Mili roditelji su mi čestitali imendan. Svevišnji ih blagoslovio! Kad posumnjam u Najviše, u Dobrotu i u svu svoju ideologiju, u meni je nepokolebljiva ljubav i naklonost prema roditeljima, nju osjećam tako živo i ona mi svjedoči da ljubav, duša, Bog nije utopija, da sve ovo postoji, da je čovjek, uistinu, ideja koja teži svome izvoru.

Težnja za višim vrijednostima

Prvi svjetski rat je izbio netom je Ivan završio maturu. U ljetu 1915. g. Ivan je pozvan u vojsku. Čekajući odlazak, Ivan boravi kod roditelja u Banjoj Luci. Za to vrijeme polaže u Sarajevu ispit iz latinskog jezika, koji nije učio u gimnaziji. I dalje mnogo čita književna djela. Marljivo vodi dnevnik. Problemi koji su ga mučili u Beču još uvijek su prisutni. Ipak čini se da se polako smiruje. U svjetlu vjere nazire polagano rješenje za mnoga pitanja. I nadalje Ivan osjeća težnju za usavršavanjem svoje duše i svoga karaktera. Osjeća se slabim. Obraća se Bogu za pomoć iskrenom molitvom. U tom periodu čini Ivan veoma značajan korak na putu razvoja svoje osobnosti: za Blagdan Bezgrešnog Začeća B. D. Marije, 8. XII. 1915. zavjetuje čistoću do ženidbe. Tim se zavjetom Ivan svjesno obvezuje da se neće ogriješiti o 6. i 9. Božju zapovijed.

Dnevnik — Banja Luka, Sarajevo, Beč

5. IX. 1915. — Da se opet saopćim svom najboljem prijatelju! Bio sam cijeli dan u groznom duševnom stanju. U crkvi se nisam mogao pravo sabrati, neprestano su na me navaljivala pitanja da li se ja sam ne zavaravam i opsjenjujem, da li to nije samo umišljanje. Tome se pridružio grozni konflikt s prirodom .... Ili katolik ili ništa, opet kažem. No, zašto su tu te grozne sumnje, to cjepidlačarenje samoga sebe? Uz to je u čovjeku egoizam, da se mora samomu sebi gaditi. Doduše, sada sam već malo izišao iz tih konfuznih osjećaja. Pred očima mi je slika Madonne u purpuru.

Sarajevo, 25. X. 1915. — Sjajna su neka mjesta iz Ivanova Evanđelja o pričesti. Kod zadnje mise mnogo sam o njima

razmišljao i tako se uživio da sam zbilja mistički osjećao pretvorbu i da je ondje prisutan Krist, komu se moramo klanjati.

Beč, 24. XI. 1915. — Na kultiviranju svoje duše radio sam u zadnje vrijeme nešto intenzivnije. Čitam Nasljeduj Krista i razmišljam. Velika je to knjiga, puna mistike, koja i meni treba. Čovjek u svakom času vidi kako je malen, a kako je velik Onaj koji je umro za nas, koji Hljeb — Bože, samoga sebe, svu svoju veličinu, svu ljubav — nama daje. Ne može se izreći što se ćuti kad se On s nama sjedini. Ne, želja za još više i više, za Kristom cijelim, za Svjetlom, za Bogom — Stvoriteljem, za kojim srce naše eruptivno teži.

B. Luka, 12. XII. 1915. — Izmiren sam, možda, zauvijek s prirodom. Ženski je elemenat u mojemu životu ulogu odigrao koju mora. Sa ženskim više ovdje nemam posla. Zaljubljivati se neću, moglo bi se izroditi u sjetilnost. Ostale ženske neke igraju u mome životu ulogu muškog, osobito finog muškog prijatelja. No strašno mi je kad pomislim da ću se uvijek morati kretati u društvu punom sjetilnosti. Neki dan sam zavjetovao Bl. Djevici čistoću do ženidbe. Možda će to trajati i do smrti.

28. I. 1916. — Nekako sam u duši smiren, no ipak uviđam da sam silno daleko od ikoje savršenosti (biti bolji od svoje okoline). Jako me to boli. Tu si umišljam nešto na svoj dobar primjer i vidim da sam kršćanin samo na jeziku, ali na djelu ne. Kršćanstvo mi nije još zašlo u krv. Nema ništa težega nego biti dobar kršćanin... Cijeli je život protiv mojih želja. Slabost i vječno slabost. Trebao bih se dulje moliti Bogu da ne izgubim onu mističnu vezu s Njim, da ga osjetim u svakoj misli, kod svakog pogleda i kod svakog posla. A ovako se pomolim jutrom i večerom, zapravo misli mehanički izgovaraju svete riječi. Trebao bih dnevno, makar samo pola sata, čitati Evanđelje, razmišljati o tome, pa onda u podne poslije Zdravo Marijo sebi predočiti neke transcendentne stvari i tako cijeli dan, cijeli život provoditi u tom mističnom svjetlu, stvarajući od svoje duše remek-djelo i tražeći Istinu — Svrhu.

28. II. 1916. — Prije odlaska u vojsku još ću napisati koju rečenicu. Time završujem ovaj dnevnik, kojim htjedoh odgajati svoju unutrašnjost i od svoje duše stvoriti remek-djelo. Osjećam da sam još silno daleko od cilja... Bio sam jučer na Pričesti i tako sam veseo i zadovoljan, tako da se, čini mi se, neću nikada žalostiti pa makar mi i teško bilo..... Čovjek je ovdje samo putnik, njegovo pravo određenje nije ovdje, na toj zemlji, on je izabran za nešto više. Uistinu, kad se čovjek zavuče u samoću, u tamu, sav realni svijet, svi drugovi, prijatelji, sva čarobna priroda čini mu se snom. Čovjek tada osjeća da je

ona nerealna, a misao da je prava realnost, da je duševni svijet, svijet noći i molitve, realniji od svega uopće što vidljivo postoji. Treba težiti samo za tim životom, za ovom realnošću.

Naveče. Još mi je bura u glavi: smijeh i vika djevojaka, savjet Vikte... Pitam se da li mi je žao svih tih ljudi. Jest, opazio sam da me mnogi zavolješe... No čega mi je ovdje najviše žao, to je dr. R. Nismo mnogo razgovarali, no sve je kod njega puno životne snage, puno ljubavi i neke čudne, zapravo mistične čistoće. Kako takav čovjek djeluje na drugoga! Sam osjećam da me se ne znam kako inteligentan čovjek nikada ne bi mogao tako dojmiti kao čisti. Stvarno je tako i baš mi ovo potvrđuje istinitost kršćanskih moralnih načela. Čistoća i vječno čistoća treba da je geslo.

Bože, zdravlja, pa će sve! Samo treba naći kakvih zgodnih djela za studij Sv. Pisma.

U I. svjetskom ratu

U veljači 1916. polazi Ivan u vojsku. Kroz osam tjedana priučava se na vojnički život u Lebringu kraj Graza. Odanle je otpremljen u Graz i Slovensku Bistricu na daljnju vojnu obuku. Nakon položenog oficirskog ispita odlazi u Seewiesen, gdje pohađa skijaški tečaj. U siječnju 1917. god. kao kadet-aspirant odlazi prema Bozenu i Arsieru s grupom dodijeljenih mu vojnika. Tu mu je bila zadaća da vodi čete na položaje i natrag. Sudjelovao je u svim ofenzivama na talijanskom ratištu. Ostaje na talijanskoj fronti do konca rata.

Kako je Ivan proživljavao rat i njegove strahote, najbolje se vidi iz njegova dnevnika koji je uspio voditi i na fronti. No jedna stvar je jasna: gledajući dnevno smrti u oči, izvrgnut stradanjima svake vrste, Ivanov se nazor na svijet produbio. Sumnje i kolebanja iščezavaju u susretu s trpljenjem i smrću. Kršćanska vjera pojavljuje se Ivanu kao jedina vrijednost koja pobjeđuje sve zlo koje je Ivan oko sebe gledao i doživljavao. Od sada će ona stupiti na prvo mjesto u Ivanovoj duši, dok će svijet umjetnosti ostati u pozadini. I dalje je u Ivanu prisutna velika težnja prema svetosti i kršćanskoj savršenosti. Pod konac rata pisat će Ivan svome ocu ove značajne riječi: »Zahvalan sam Bogu što sam sudjelovao u ratu, jer me je rat naučio mnogomu što ne bih nikada inače spoznao. Želim živo da opet

postanem slobodan i da uredim svoj život prema onome što sam spoznao da je pravo.« Ivanovi zapisi u dnevniku obiluju osudama rata. Nigdje se ni u dnevniku niti u njegovoj korespondenciji ne vidi da je osobno upotrebljavao oružje niti da se ogriješio o 5. Božju zapovijed. Ratni period smatra se jednim od najzanimljivijih dijelova njegova dnevnika.

Ratni dnevnik

Graz, 18. III. 1916. — Velika je vjerojatnost da ću i ja na frontu. Iskreno govoreći, ja se ne bojim smrti, ta tamo gore je ono pravo carstvo. Samo se još nisam pomirio s mišlju da ću ja zaista onamo i nisam sebi svjestan da vodim krepostan život. Ta otkad sam u vojsci, izgubio sam vezu s Onim. Nisam razmišljao što bih mogao na sebi popraviti i nisam na čistu da li sam ja doista u službi dobre stvari... Ta uvijek sam bio protiv rata. Sve bih ljude najradije izgrlio i pomirio između sebe, a sada da ih ubijam.

Graz, 27. III. 1916. — No što je najveća muka, ne nađoh ni jednom priliku da prisustvujem sv. Misi. Nonsens! Trebao sam žrtvovati i prilika bi se našla. Upravo sada trebam duševne snage, trebam da crpem iz nepresahnjivog vrela Ljubavi, iz one svesilne moći Euharistije, koja napunja dušu rasvjetom, koja je svjetlija od dana, koja je pretvara u duševno zadovoljstvo, koja smiruje u osjećanju nečega nepoznatog i neizmjernog. Silno, svesilno bih htio opet tome Vrelu. O, Deus, adiuva me! (O Bože, pomozi mi!)

Zingarella, 18. V. 1917. — Bol, patnja, pogled na tolike tisuće iznakaženih, mrtvih i ispaćenih ljudi, jamačno, pere sa čovjeka sve prolazno i velikom mu energijom upravo sugerira smisao života. Ono malo boli, što pretrpih, onaj prvi strah pred puščanim tanetima i šrapnelama, na putu k brigadi, govorile su mi uvijek Gospodinove riječi: »Što se bojite, zar još ne vjerujete?« Pa čemu se bojati? Ta On gore već znade što će sa mnom biti, On me neizmjerno voli, pa znade da li je za mene bolje da poginem ili da dalje živim. Pa čemu se bojati, kad On određuje moje putove! Valja živjeti i Njega vječno hvaliti i ne brinuti se za smrtnu opasnost. Što je život? Neki je dan jedan ležao kod groblja, izvrnuo se i leži kao klada, kano da ni živio nije. Zar je onda svrha uživati, popustiti strasti? Čudna li smisla kad smrću sve prestaje.

Zašto je u meni tolika težnja za usavršenjem samoga sebe, za zbliženjem s Onim najvećim, zašto mi neka nadnaravna sila uvijek govori: posti, ne jedi previše, budi nadčovjek?!

Monte Rasta, 5. X. 1917. — Gone me želje, potkapa me borba i nestalnost. Kad će konačno doći vrijeme, kad neće više biti nikakve odvratnosti, nikakve noći i nikakvog grijeha? Kad će doći vrijeme vječne slave, vječnog otkupljenja? Kad ćemo vidjeti uskrsnulog Jaganjca i sjaj njegove vječno-lijepe Majke, koji se proteže iznad svih svjetova? Kada, kada ćemo biti ujedinjeni u pjevanju nebeskih korova, kada ćemo se izgubiti u vječnom pjevanju Sanctus, Sanctus, Sanctus, obavijeni Božanskim sjajem?



Ivan u I. svjetskom ratu

Fonzaso, 5. II. 1918. — Boga nikada zaboraviti! Neprestano težiti za ujedinjenjem s njime. Svaki dan — ponajbolje zoru — upotrijebiti jedino za razmišljanje i molitvu, po mogućnosti u blizini Euharistije ili kod sv. Mise. Taj sat valja da bude izvor dana, u tome satu valja da čovjek zaboravi na cijeli svijet, da potisne sve svjetske brige, svu nervozu života, da bude miran kao u kolijevci. U tome se satu moraju stvoriti planovi za budući dan, tu se razmišlja o vlastitim pogreškama i moli milost da se svlada sva slabost. Bilo bi grozno kad ovaj rat ne bi imao nikakve duševne koristi za me! Ne smijem onako živjeti kao što sam živio prije rata. Moram započeti novi, preporođeni život u duhu novo-spoznatog katolicizma. Jedini Gospodin neka mi pomogne jer čovjek sam iz sebe ne može ništa.

Beč, 9. IV. 1918. — A što ću ja biti? To je teško pitanje, koje me muči već dulje vremena. Zanima me književnost i umjetnost, iako sada ne uživam više toliko u tome... Na ovo-

me smo svijetu samo provizorno... za čas nismo tu, a ovaj život imade samo utoliko smisla, ukoliko je priprava za drugi. Tako je i sa životom naroda i čovječanstva... Istina je književnost nije sve. Literatura, umjetnost, samo su detalji u tome velikom djelu: Kraljevstvu Božjem. Sve struke imaju pred Bogom jednaku vrijednost, samo se mora raditi po Njegovoj volji... Biti praktičnim katolikom mora da je moja svrha... Bože moj prosvijetli me da ubrzo dođem do čvrste odluke! Svagdje neka se vrši volja Tvoja, jer smo ovdje samo putnici, a u našoj se pravoj domovini neće mnogo pitati da li sam bio profesor ili zidar. Ali nešto biti valja!

Fontanel, 20. V. 1918. — Saniteci pronesoše ispod prozora na nosilima krvlju oblita kuhara. Pokriven je dekom. Lice mu je crveno, crveno, crveno — krv, krv, krv, a da se ne mogu ni crte lica prepoznati.... Mysterium vitae — krvlju obliven čovjek. Od Adama do danas milijuni su to ljudi prepatili i prepatit će do sudnjega dana.

Fontana Secca, 28. V. 1918. — Svibanjska kraljica neka mi oprosti, što na nju tako rijetko mislim. Bože, Bože, više mističnog svijeta!

Solarol, u kaverni, 13. VII. 1918. — Neki dan vidjeh svećenika. Najradije bih poljubio ruke koje su držale Krista... O Bože da sam već kod Tebe! Najbolje bi bilo da plamenom svoga Milosrđa sažgeš parazite grijeha, koji su se usukali u moju dušu, pa da dobar i svet stupim u Te, ili barem da u životu budem nadahnut svetom radošću i nadčovječanskom voljom. Lako je pisati, ali teško je sveto živjeti!

Plamen za beskrajnim visinama

Rat je završen. Ivan nastavlja studij u Beču. Roditelji su se konačno složili te Ivan studira ono što je odavno želio: književnost, romanistiku i germanistiku.

U dnevniku iz toga razdoblja ne nalazimo više nikakvih duševnih borbi niti kriza. Rat je izvršio svoje tragova duševnih borbi niti kriza. Rat je izvršio svoj pozitivno djelovanje na razvoj Ivanove osobnosti. Ivan je potpuno uvjeren u istinitost vjere i njegova se duša sada sve više i više uspinje prema Božjim visinama. Iz toga vremena započinje njegovo zanimanje za liturgiju nakon što je obavio liturgijske duhovne vježbe. Pridružuje se također hrvatskim katoličkim studentima, članovima društva »Hrvatska«. Postaje jedan od najaktivnijih članova i vrši službu tajnika. Sam drži predavanja i razgovora s kolegama

kako se što bolje pripremiti za kasniji apostolski rad u domovini. Na jednom sastanku izrekao je poznate riječi: »Baza našega života mora biti naš preporod u Kristu, ostalo se sve samo od sebe na ovo niže«. Ivanovi su se roditelji u međuvremenu preselili u Zagreb.

Dnevnik — Zagreb, Beč

Zagreb, 26. IX. 1919. — Jučer je bio najznamenitiji dan u mome životu. Obavio sam devetu sv. Pričest na slavu Presv. Srca Isusova i vjerujem da ću gledati dubine Presv. Trojstva. Neizmjernu ovu Kristovu ljubav moram barem nekako ovdje zaslužiti, pa ću Božjom pomoću gledati da što snažnije nastavim djelo posvećenja.

Beč, 5. IV. 1920. — Proveo sam od čiste srijede do danas u St. Gabrielu kraj Mödlinga. Bio je to moj najljepši Uskrs: proživljavao sam umjetnički refleks velikih događaja — Kristovu muku i njegovo uskrsnuće — uživivši se u liturgijsku umjetnost. U početku smo postili, šutjeli i razmišljali. Kada se svjetska buka raspršila i duša ostala mirna, sama sa sobom, iz dubina se poput pjene dizalo blato grijeha, koje se skoro nesvjesno nakupilo.... Kao što je teologija centralna znanost, tako je liturgija centralna umjetnost. Liturgija je izražaj duše Crkve. U liturgiji se kao u kakvu zrcalu ogledava život Kristov, ali ne onakav kakav nam se u povijesti čini, nego onakav kako ga gleda objektivni gledalac, koji nije vezan na vrijeme ni na mjesto, već promatra život iz visine, videći nadnaravni savez svih događaja. Liturgija je najveća umjetnička tvorevina, koja postoji na svijetu, a uz to je centralna umjetnost, jer umjetnički prikazuje život Kristov, koji je centar povijesti... Samostan St. Gabriel ostat će mi nezaboravan za cijeloga života.

Beč, 1. V. 1920. — Duševno sam najproduktivniji kada svladavam otpore ili kada trpim. Dosada sam trpio i svladavao otpore (rat, glad) jer me je Providnost postavila u taj položaj. Tada sam rado trpio. No nisam se još dovinuo do te visine da svojevoljno izaberem savršeniji put: put trpljenja. Popeo sam se na stanovitu visinu i sada me sila ustrajnosti na ovoj drži. Ali u meni je plamen za beskrajnim visinama, žar za nepomućenim grljenjem Sina i Oca i Duha, a do toga se dolazi samo discipliniranim, taktičkim svladavanjem samoga sebe.

Zagreb, 14. X. 1920. — Materijalno mi, možda, nikada u životu neće tako dobro biti. Sve mi ide po želji. Mogu se svake večeri tuširati, ležati na čistu podu, ustati u 5 sati izjutra, otići na sv. Misu i često primiti presv. Euharistiju. Hrane ima do-

statno, mesa nikada, odijelo mi nije poderano, ovratnici uvijek čisti. Imam, dakle, sve što mi tijelo zahtijeva. Obitelj daje, dakle, čovjeku najjače sredstvo da uzmogne biti duševno krepak.

Problem križa mogu sada teoretski studirati i dao Bog da sebi sada stvorim tako snažnu osnovicu da u praksi ne podlegnem križu.

U Parizu

Posredstvom o. M. Vanina, DI, dobiva Ivan stipendiju iz Francuske i s još dvojicom kolega polazi u jesen 1920. g. u Pariz gdje kroz dvije godine nastavlja svoj studij na Sorboni i Katoličkom Institutu. Pored studija Ivan sakuplja građu za svoju dizertaciju kojom će doktorirati u Zagrebu. U svoje slobodno vrijeme aktivno prati francuski katolički život. Dolazi u kontakt s mnogim katoličkim intelektualcima i obraćenicima. Dvogodišnji boravak u Parizu značio je za Ivana jedno veliko kulturno i duhovno obogaćenje.

Ivan u Parizu provodi veoma duboki religiozan život što nije moglo ostati skriveno. Svi u njegovoj okolini, prijatelji kao i stanodavka su to zamjećivali. S jedne strane su se divili, dok neke stvari nisu tada još shvaćali. Po dolasku u Pariz Ivan je odmah upisao i sebe i svoje kolege u karitativno Društvo sv. Vinka Paulskog i brinuo se za jednu siromašnu obitelj na pariškoj periferiji. Iz toga vremena datiraju njegove čuvene pariške odluke iz kojih se vidi kako Ivan ozbiljno shvaća Božji poziv na kršćansku svetost. Neke od njih donosimo u posebnom poglavlju.

Dnevnik iz pariškog razdoblja nije opširan. Tek tu i tamo bilježi što ga se posebno dojmilo. Trpljenje ga prati: zbog bolesnih očiju prijeti mu sljepoća. Unatoč tome Ivan uspijeva svladati studij. Rado posjećuje kapelu benediktinki u ulici Monsieur, duhovni cetar Pariza, kamo su dolazili mnogi francuski intelektualci, od kojih su se neki ondje i obratili. Posebno ga se dojmilo oblačenje jedne novakinje benediktinke, o čemu je ostavio prekrasan opis u svome dnevniku.

Za Ivanov intenzivni religiozni život doznali su i roditelji koji s time nisu bili zadovoljni. Razvila se tako veoma zanimljiva korespondencija između njega i majke, već objavljena u Ivanovim biografijama. Majka želi da joj sin živi kao i drugi, a Ivan joj u pismima obrazlaže i opravdava svoje stavove, dapače želi roditelje potaknuti na dublji vjerski život. Upozorava ih kako je ovaj život kratak, da je on samo priprema za vječnost i da se prema tome moramo što bolje pripremiti za drugi svijet. Između ostalog šalje joj ovu čuvenu svoju izjavu: »Znadeš da me je život na sveučilištu u Beču, onda rat, studij i napokon Lurd potpuno uvjerio o istinitosti katoličke vjere i da se zato moj cijeli život kreće oko Krista Gospodina.« U drugom pismu Ivan je napisao: »Katolička vjera je moje životno zvanje i to mora biti svakom čovjeku bez iznimke.« Tek nakon njegove smrti roditelji su potpuno shvatili Ivana i postali ono oko čega je on nastojao za života: praktični vjernici.

Dnevnik — Pariz

20. I. 1921. — Tata je 12. I. za srebrni pir nakon 20 godina primio sv. Pričest. Moje su molitve Srcu Isusovu uslišane. U pismu što mi ga je pisao, vidim tipičan primjer konverzije. Obratio ga je nadnaravni elemenat: Milost. Još ostaje mama na brizi. Srce Isusovo, pomozi!

Sv. Đurđevdan, 1921. — Bol moja još uvijek traje i zbog toga ne pisah skoro ništa. Hvalim Isusu Kristu da sam u prošloj epohi, za vrijeme korizme, mogao zaroniti u more boli Njegova Srca i da sam tako živio u uskoj vezi s Njime. Usput sam preveo križni put Paul Claudel-a. Uslijed te moje očne boli ne mogoh se posvetiti studiju katoličke literature, kako bih želio... Srce Isusovo, Tebi posvećujem svoj život; ako je na Tvoju slavu da trpim i tako dođem k Tebi, neka bude Tvoja volja, i molim Te da uza me budu u Tvome Kraljevstvu i moji roditelji.

4. XI. 1921. — Prisustvovao sam kod benediktinki oblačenju novakinja. Liturgija je veličajna. Dojam: kao da djevojče ide pod giljotinu u smrt. Umire svijetu, postaje struna, koja će na vijeke pjevati slavu Božju. Izgarat će poput vatre i ući će poput mudre djevice sa zapaljenom svjetiljkom u bračne dvore Zaručnika.

Valja sav svijet zaboraviti i sve sile koncentrirati u radu za Isusa. Zaboraviti prijatelje, planove, sve — iščeznuti sa zemlje, izgorjeti da zaista uđem sa što više bližnjih onamo gdje nas čeka Otac, Sin, Blažena Djevica Marija u Duhu Svetome, apostoli, mučenici, anđeli, djevice, Toma, Mahnić, Rogulja — svi oni beskrajni svjetovi Apokalipse.

Mlada redovnica-benediktinka ulazi u zatvor, da iz njega nikada ne iziđe. Prešla je prvi prag smrti koji vodi u nebo. Generalova kći napušta svijet, obučena kao bijela zaručnica da ne utone. Post, jesti stojećki, ustati u tamnoj noći, studenoj sobi — križ naprtiti na leđa — da se spasi pogani Babilon, tisuće prostitutki i razbludnika.

Bože velik si, koji sitnim dušama ulijevaš nadnaravnu snagu... Da, zrno mora biti bačeno u zemlju i tamo umrijeti, ako želi da donese ploda.

Kraljice Djevica, ulij ulje svetosti u njezinu dušu i njezino tijelo: neka miomiris žrtve, koja izgara, napuni zemlju svojim parama!

Kad je danas prešla prag samostana, što li je mislila? Da će sada, zapravo, započeti prava priprava za onaj život... Morat će svim sredstvima da sama sebe budi, da bude uvijek spremna na dolazak Zaručnika. Morat će joj ovaj život postati tako nemio, da želi čas da pređe preko drugog praga, koji vodi u Samostan Neba.

Bože moj, daj da iščezne poganstvo u kome živimo!

Tim divnim opisom, koji smo morali malo skratiti, završava Ivanov pariški dnevnik. Ivan nam nije zapisao ime te redovnice koje vjerojatno nije znao, niti se kasnije za nju zanimao. Bilo je veliko iznenađenje za Ivanove prijatelje i štovatelje kad smo u ljetu 1979. g. tu redovnicu pronašli još na životu u benediktinskom samostanu blizu Pariza nakon 58 godina vjernosti svome redovničkom zvanju, upravo kako je Ivan predvidio na dan njezinog oblačenja! Sestra se zove Marie Denise Chevillotte i danas ima 78 godina. Opširan detaljan opis toga neočekivanog i dirljivog otkrića, kako za sestru tako za Ivanove štovatelje, donijelo je Glasilo Postulature »Ivan Merz«, br. 1—2, 1979/80.

Novi čovjek u Zagrebu

Ivan je završio studij književnosti u Parizu i dolazi u Zagreb u ljetu 1922. g., kamo su se u međuvremenu preselili njegovi roditelji. Još iste jeseni dobiva namještenje kao profesor francuskog i njemačkog jezika na Nadbiskupskoj gimnaziji, koja se tada nalazila u prostorijama današnjega Bogoslovnog fakulteta na Kaptolu. To će mu biti zanimanje do konca zemaljskog života. Iduće godine 1923. doktorirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu radnjom o utjecaju liturgije na francuske književnike. Stanovao je zajedno sa svojim roditeljima u tadašnjem Starčevićevom domu, blizu kolodvora, danas Starčevićev trg br. 6, drugi kat.

Šest je godina Ivan proživio u Zagrebu. U tom kratkom vremenu učinit će veoma mnogo, zaorat će duboku brazdu na polju hrvatskog katolicizma. Poput meteora zasvijetlit će na nebu Crkve u Hrvatskoj. Ali mu se svjetlo neće ugasiti nego će ostati trajno svijetliti kao zvijezda vodilja po kojoj čovjek nalazi sigurnu životnu orijentaciju.

Mnogi koji prvi puta čuju za Ivana Merza s pravom se pitaju što je učinio taj mladi čovjek, u čemu je njegova veličina da se o njemu toliko govori i piše, da se pokreće postupak za njegovu beatifikaciju, da mu se tijelo nakon pedeset godina prenosi s Mirogoja u jednu zagrebačku crkvu, da mnogi nalaze u njemu prijatelja, uzor, ideal, vođu, dapače program života i rada? Na ovo pitanje nije moguće odgovoriti u potpunosti jednom rečenicom. Tolike studije i knjige koje su o Merzu napisane na temelju njegova bogatog života i rada teško je sažeti u nekoliko rečenica. Stranice koje slijede u ovom kratkom prikazu Ivanova života i rada žele pružiti čitatelju osnovne podatke o toj izuzetnoj pojavi hrvatskoga katolicizma.

Ivan dolazi iz Pariza s jasnom sviješću da je »katolička vjera njegovo životno zvanje«, kako je to pisao majci prije povratka. Dolazi znajući što hoće, s cijelim jednim duhovnim programom koji želi ostvariti. Možda je to najbolje izrazila Marica Stanković, Ivanova bliza suradnica u odgojnom radu s mladima:

> »Novi se čovjek pomaljao na našem obzorju. Dolazio je čovjek kojemu vjera nije bila tradicija već život, a katolički rad nije smatrao sportom već borbom za neumrle duše.«

Kao profesor Ivan savjesno obavlja svoje staleške dužnosti poput tolikih perofesora koji su također tada živjeli i radili u Zagrebu. U tome nije bila njegova veličina.

Sve svoje slobodno vrijeme Ivan posvećuje odgoju hrvatske mladeži u tadašnjim katoličkim organizacijama, napose u Hrvatskom Orlovskom Savezu. I na tom području bilo je mnogo Ivanovih kolega i angažiranih katolika koji

su se kao Ivan do maksimuma žrtvovali na polju katoličkog apostolata. Mnogih se sjećamo sa zahvalnošću, imena im ostaju zapisana svijetlim slovima u povijesti hrvatskog katolicizma. I kad bismo mjerili samo vanjskim mjerilima, onda niti tu ne bismo mogli pronaći nešto posebno što bi Ivana po vanjskim efektima izdizalo nad njegove suradnike. I drugi su kao on radili u katoličkim organizacijama, putovali po našim mjestima, držali predavanja, radili s mladima, pisali članke, organizirali susrete, sastanke, priredbe, diskutirali, išli u crkvu, molili se, pričešćivali se, itd., činili sve što je bitno za jednog angažiranoga katoličkog laika.

Ipak, Ivan Merz svojom pojavom sve njih nadvisuje, svima, dapače i svojim najbližim suradnicima postaje idejni vođa koji u našu katoličku javnost unosi jedan novi način mišljenja, osjećanja i prosuđivanja.

To jedinstveno što na Merzu privlači i oduševljava jest u prvom redu ljepota njegove duše, koja je bila sva prožeta Božjim svijetom, sva bila puna Boga. Ljepota njegove duše i njegova života, koji je bio sav posvećen Kristu i proširenju njegova Kraljevstva, sinula je u svemu svome svjetlu tek nakon njegova odlaska s ove zemlje. Mnogi su ostali očarani čitajući stranice njegova dnevnika i promatrajući kako se Ivan iz dana u dan, uz osobno nastojanje i borbu penje do vrhunca kršćanske svetosti da bi s tih Božjih visina privlačio tolike koji su krenuli njegovim putem.

Druga značajka Ivanove veličine jest njegov idejni svijet, njegova bogata duhovna baština, književni opus od preko tri tisuće stranica, čime je snažno utjecao na našu katoličku javnost, na javno mišljenje, na idejna gibanja među hrvatskim katolicima. Postao je čak »simbol stanovite duhovne orijentacije i kamen međaš hrvatskog katolicizma« veli za nj D. Ž., njegov blizi prijatelj. Zašto?

Jer je Ivan novim žarom i punom proživljenom sviješću kao laik iznio na svjetlo ljepotu kršćanskih istina, veličinu Crkve kao mističnog tijela Kristova, važnost crkvene nauke za život svakog katolika, vrijednost liturgije za osobni duhovni život, važnost Papinstva za katolike i narode; naglasio je potrebu angažiranja laika u apostolatu Crkve, ali uvijek u suradnji i ovisnosti o crkvenoj hijerarhiji; zalagao

se za nepolitičko djelovanje katoličkih organizacija, nastojeći da one u prvom redu promiču nadnaravno duhovno dobro svojih članova. I sve to što smo nabrojili nije bila kod njega samo teorija nego je on iza svega toga stajao snagom svoga uvjerenja, dubinom svoga doživljenoga iskustva o istinitosti svega što je zastupao i propagirao. »Bio je, možda, jedini među nama koji je sve ono što je napisao, napisao u svetom zanosu i blistavom okrilju nerazjašnjene Milosti. Tu je bila njegova snaga, a i danas je. Zato je mogao djelovati na mladež i baš nju učiniti onom koja će braniti Boga.« Tako je pisao njegov prijatelj, hrvatski pjesnik Ton Smerdel.

Sva Ivanova vanjska aktivnost bila je samo očitovanje bogatstva njegove nutrine, koju je svjesno i s mnogo osobnog zalaganja učinio dostojnim prebivalištem Trojednoga Boga. Njegova osoba i njegovo djelo tvore jednu zaokruženu i harmoničnu cjelinu i tek s trudom pokušat ćemo, kako slijedi, razdvojiti i prikazati zasebno najznačajnije vidove tog »remek-djela Duha Svetoga«, kako je zagrebački nadbiskup F. Kuharić nazvao našega Ivana.

Ivan moli

Veličina čovjeka sastoji se u njegovu odnosu prema Bogu a taj se odnos najprije ostvaruje kroz molitvu. Iz Ivanova dnevnika već od početka zapaža se njegova sklonost molitvi. Zapisuje nekad kraće nekad duže zazive i molitve, veoma lijepe, dirljive, sadržajne.

Taj život molitve na koji ga je poticala nevidljiva Milost samo će rasti i razvijati se, tako da će zadnjih godina sav Ivanov život od jutra do naveče biti prožet duhom molitve i sabranja. Od mnoštva činjenica i izjava o njegovu molitvenom životu navodimo ovdje samo najznačajnije.

Već na početku treba naglasiti da je glavna karakteristika Ivanova molitvenog života bila uska povezanost s liturgijom, službenom molitvom Crkve. U njegovu životu molitve ne opažamo ništa posebno od onoga što Crkva u ono vrijeme ne bi preporučivala i prakticirala. Ivan je to s punim poletom i žarom svoje duše prihvatio i učinio svojim. Liturgijska molitva Crkve kao i ostale dopuštene po-

božnosti bile su tako utjelovljene u njemu da se čovjek nije mogao oteti dojmu da pred sobom ima autentičnog predstavnika Crkve koja moli.



Bazilika Srca Isusova u Zagrebu

Kako se konkretno odvijao njegov molitveni život? Centar njegovog odnosa s Bogom bila je svakodnevna sv. misa i sv. pričest u Bazilici Srca Isusova. Dok pišemo ove retke, još žive osobe koje se sjećaju kako je Ivan svakog jutra u pola sedam dolazio u isusovačku crkvu u Palmotićevoj ulici gdje je sa svoga mjesta u blizini oltara sv. Alojzija iz svoga velikog francusko-latinskog misala »molio« sv. misu, kako je on to sam izjavio. Ideal mu je bio prisustvovati pjevanoj, konventualnoj sv. misi, kako se ona služi u kontemplativnim redovima, no ta mu se mogućnost rijetko pružala.

Svaki je dan obavljao razmatranje u trajanju od tri četvrt sata, kako je to zapisao u jedno anketi. Posebno je zastupao potrebu obavljanja liturgijskog razmatranja o tekstovima sv. mise dotičnoga dana. Sam je to činio i drugima preporučivao.

Njegovi ga prijatelji veoma često nalaze u njegovu stanu kako moli Časoslov božjeg naroda (brevijar). Ivan je želio da ga moli u zajednici pa je to pokušavao s jednim svojim prijateljem. Za veće blagdane polazio bi ocima franjevcima na Kaptol da zajedno s njima na svečaniji način pjeva Božanski časoslov.

Krunica mu je bila svaki dan u rukama. Zavolio ju je posebno nakon posjeta Lurdu. Sam veli da mu je ona od tada postala drugi najbolji prijatelj. Prvi mu je bila Euharistija. Moli je kad ide ulicom, u raznim okolnostima pa i onda kad se za to traže i osjetljive žrtve, kao ono u Rimu kad je u dva sata u noći nakon što je svoje hodočasnike smjestio na konak, još smogao snage da je klečeći pred svojim krevetom izmoli. Što je u njoj nalazio, vidi se iz njegova savjeta danog jednoj djevojci:

»Kad vam bude u životu teško i kada vas snađu nevolje, uzmite Gospinu krunicu i ona će vas utješiti i dati vam snage da sve mirno snosite s potpunim predanjem u volju Božju«.

Adoracija pred Presvetim Sakramentom bila mu je posebno draga pobožnost. Toliki su bili potaknuti na dublje štovanje Euharistije kad bi vidjeli kako Ivan s mnogo poštovanja čini poklon pred Presvetim ili kleči u dubokom sabranju i počitanju pred Svetohraništem. Prisustvujući blagoslovu s Presvetim, pogled bi mu sav utonuo u promatranju Presv. Hostije kao da se gubi u daljinama vječnosti, sjeća se jedna osoba koja ga je takvog vidjela u crkvi sestara milosrdnica u Frankopanskoj ulici. Ivan nikad ne propušta da pozdravi Isusa prisutnog u Euharistiji kad bi prolazio mimo koje crkve ili kapele. Njegovi đaci još ga se danas sjećaju kako je često za vrijeme odmora Ivan dolazio u gimnazijsku kapelicu na kratku adoraciju. S kakvim je počitanjem i pobožnošću primao svetu pričest, o tome su nam ostavili dirljiva svjedočanstva svećenici koji su mu je podjeljivali. Sve je to bio samo vanjski izražaj njegove velike euharistijske pobožnosti i duboke vjere u prisutnost Isusa Krista u ovom sakramentu svoje ljubavi. Ovako je to izrazio Ivanov bliži prijatelj:

»Tko bi se s Merzom našao u crkvi, taj je gledajući ga osjetio stvarnu prisutnost Božju. Jer njegov je poklek bio tako pun poniznosti, poštovanja i srca, da je upućivao na prisutnost svetog, čistog, pravednog, beskonačnoga Božanstva, pred kojim se mora pasti na koljena i dati svu dušu kao što je činio i on.«

Liturgija – čarobna ljepota

Široko područje Ivanova interesa, njegov veliki i sveti »hobi« bila je liturgija. Ovdje stojimo pred jednim od paradoksa Ivanova života. Uz tolike svećenike, redovnike i redovnice on, mladić, svjetovnjak, postaje jednim od najvećih promicatelja liturgijske obnove u Hrvatskoj.

Što je to bilo u liturgiji da je Ivana tako privlačilo, oduševljavalo, da je potpuno zaokupilo interese njegova duševnog svijeta? Odgovor nam daje njegova duša koja je težila da se sve više i više ujedinjuje s Bogom, a to je činila najbolje po službenoj molitvi Crkve, kroz liturgiju. S druge strane svoju veliku sklonost prema umjetnosti Ivan je najsavršenije našao ostvarenu i osmišljenu upravo u liturgiji. Za njega je liturgija vrhunac umjetničkog ostvarenja, područje gdje surađuju sve umjetnosti, dapače liturgija je za nj umjetnost i život.

Još od studentskih dana Ivan se zanima za liturgiju. U Beču je obavio liturgijske duhovne vježbe za Uskrs 1920., koje su na nj ostavile duboki dojam. U Parizu se njegov interes za liturgiju dalje proširuje. Rado posjećuje kapelu sestara benediktinki, poznati duhovni centar za pariške intelektualne krugove. Za temu svoje dizertacije Ivan odabire utjecaj liturgije na francuske književnike. Za tu svrhu pročitao je brojna djela francuskih književnika.

Vrativši se u Zagreb, Ivan piše brojne članke o liturgiji po katoličkim časopisima, drži liturgijska predavanja, zalaže se da mladi što bolje upoznaju liturgiju, da mole liturgijski, da razumiju što svećenik moli kod oltara jer se onda sv. misa služila još latinskim jezikom, da sudjeluju u misi.

Poslušajmo samo nekoliko izvadaka iz Ivanovih prekrasnih članaka o liturgiji. Prvi donosimo iz njegova programatskog članka »Duhovna obnova po liturgiji«:

»Liturgija je službena molitva Crkve, službena molitva Zaručnice Kristove, razgovor između Zaručnice i Božanskog Zaručnika. O, kako mi rado prisluškujemo kada se dva veoma mudra čovjeka međusobno razgovaraju; nama se čini da se naše grudi proširuju i da mi postajemo mudrijima. A što biva tek onda kada prisluškujemo razgovor između Krista-Boga i njemu slične Crkve? Zar da sav taj idejni svijet ostane za nas bezpredmetan, da ne digne naše živote do neizmjernih visina božanskog života.... Da, toliko blago mi katolici ostavljamo zapušteno, a čudimo se da naš rad često ne urađa blagoslovom. Po liturgijskom razmatranju svaki katolik postaje velik i univerzalan. On ostavlja po strani svoje osobne interese i počinje osjećati što osjeća sama Crkva, taj velebni odraz samog neizmjernog Krista. Na temelju se Liturgije svaka pojedina duša odgoja. Može se reći da je Liturgija pedagogija u pravom smislu riječi, jer pomoću nje vjernik u svojoj duši proživljava sve faze vječnog Kristova života.«

U istom članku Ivan daje tri savjeta, koja potom opširno razrađuje, na koji se način po liturgiji dolazi do duhovne obnove: 1. Čitati dnevno duhovno štivo kako bi se mogli bolje razumjeti liturgijski tekstovi. 2. Razmatrati dnevno na temelju misala. 3. Kod svake svete mise kojoj se prisustvuje treba se i pričestiti.

U drugom članku »Liturgija i umjetnost« Ivan pun oduševljenja ovako veli:

»Tako je čarobna ljepota katoličkih obreda da čovjek, koji je jednom osjetio njene čari, osjeća u duši čežnju da sve ostavi i sav svoj život provede u liturgijskim molitvama, pjevajući dan i noć bez prestanka hvalospjeve Presvetomu Trojstvu.«

Ne čudi nas stoga da sve ono što je Ivan napisao i učinio za liturgijsku obnovu predstavlja toliki materijal te je iz njega mogla nastati jedna doktorska dizertacija. Napisao ju je i uspješno obranio u Rimu 1975. g. na Papinskom liturgijskom institutu Anselmianumu dr. Marin Škarica, svećenik splitske nadbiskupije. To je prva doktorska dizertacija koja je o Ivanu Merzu napisana, a nosi naslov »Ivan Merz, promicatelj liturgijske obnove u Hrvatskoj«.

Euharistija – izvor života

Centar liturgije jest pashalni misterij — vazmeno otajstvo — koje stoji i u središtu crkvene liturgijske godine i svakog liturgijskog dana. Sveta misa, euharistijska Kristova žrtva u kojoj se vazmeno otajstvo svakodnevno uprisut-

njuje na našim oltarima, u našim crkvama i kršćanskim zajednicama, bila je i središte Ivanova života. Piše Ivan u članku »Duhovna obnova po liturgiji«:

»Evo što je najbitnije. Najveća stvar koja opstoji na svijetu jest sv. Crkva, najveća stvar u Crkvi jest misa, a u misi pretvorba. I kao što je Krist za svog zemnog života bio usmjerio sve svoje misli prema Golgoti, tako zaručnica Kristova, Crkva, upire sve svoje poglede prema oltaru. Što se, dakle, događa na oltaru to je najveća stvar koja se uopće zbiva na svijetu.«

Od kada je Ivan počeo voditi svoj dnevnik, opaža se kod njega posebna sklonost prema sakramentu Euharistije. Bez skepse i diskusije Ivan prihvaća vjeru Crkve u realnu prisutnost Kristovu u Euharistiji. Što je Ivan dalje dozrijevao, to se sve više u njemu osjećala težnja za stalnim, svakodnvenim primanjem sv. pričesti. Na jednom mjestu u svome dnevniku zabilježit će: »Pričest je izvor života!«

Dolaskom u Zagreb Ivan si tako organizira život da svaki dan može primati sv. pričest. I kad je bio na putovanjima, uvijek je našao mogućnost da se pričesti. Dirljiva su svjedočanstva njegovih prijatelja koji nas o tome izvješćuju. Bio je sav prožet euharistijskim duhom. Već smo spomenuli njegove adoracije, njegove posjete i poklone prisutnome Kristu u Euharistiji koji su tako dubok dojam ostavljali na sve prisutne.

»Govorio sam sa žarom koji mi je dala presv. Euharistija«, reći će nakon jednog predavanja koje je održao na velikom Sletu katoličke mladeži u Mariboru 1920. g. Tim žarom bio je nadahnut sav njegov apostolat. To je već tako očito iz one lozinke koju je Ivan dao orlovskoj organizaciji: »Žrtva-Euharistija-Apostolat«. Tri riječi koje sadržavaju cijeli jedan program koji je Ivan prvi ostvario, a za njim su pošli mnogi. Te riječi stoje danas uklesane na mramornoj ploči na njegovu grobu.

Od brojnih svjedočanstava koja su nam zapisana o Ivanovoj velikoj pobožnosti prema sv. Euharistiji navedimo ono od Ivanova prijatelja svećenika don. M. Blaškovića s Hvara:

»Smatrao sam ga ne samo svojim prijateljem nego i duhovnim vođom. Jednom mi je služio kod sv. mise. Kad sam mu pružao sv. pričest, pričinilo mi se da mu s lica izlaze neke

zrake, tako je ono bilo anđeoski svijetlo, gotovo preobraženo, kakvo se vidi tek na slikama sv. Alojzija... Nikada neću zaboraviti one minute otkrivenja! Oh ti bi zaslužio da misiš, a ja da ti ministriram, govorio sam u sebi vraćajući se sav uzbuđen s njime u sakristiju, gdje je on opet dugo, dugo molio.«

Iako nam Ivan nije ostavio posebno djelo o sv. Euharistiji, činjenica je da su mnogi njegovi spisi prožeti Euharistijom i njezinim duhom. Kao biseri razasuti su u njegovoj bogatoj duhovnoj ostavštini. Evo ih nekoliko uzetih iz raznih njegovih spisa:

»Mi živimo u s r e t n o d o b a ; svi možemo uživati plodove pontifikata Pija X. možemo često i dnevno biti s onim koji je sva naša radost. Po odredbi svetoga Pape zemlja je postala nebom. Sveta Pričest najbrže i najlakše preporađa i diže naš nutarnji život. U svetoj Pričesti duša slavi svoje trijumfe, ona postaje slična svome Božanskom Zaručniku, postaje božanska.

Budite uvjereni da je sv. Misa bez sv. Pričesti donekle fragmentarna. Po svetoj Pričesti postanimo dionicima beskrajnog života Riječi Božje. U tom činu gdje se Vaše tijelo i vaša duša ujedinjuje sa samim božanstvom mora da je vrhunac vašega života; u tom je činu i vrhunac cjelokupne liturgije.

Sv. Euharistija nas vodi k vrhuncu kršćanske savršenosti, pravog nutarnjeg života. Ona je naša prva radost na zemlji; po njoj već postajemo dionicima buduće nebeske slave.

Ona je vatra koja u nama pali rđe grijeha i daje života našoj duši tako da i ona usplamti novim žarom. Tada mi sami u sebi iskusimo riječi sv. Pavla koji veli: živim ja, ali ne ja, nego u meni živi Krist.

Najsigurnije sredstvo za očuvanje čistoga života? Oduševljenje za svetu Crkvu, koje se temelji na poznavanju vjere. Dnevna sv. Pričest, sistematsko dnevno svladavanje tijela.

Iz Lurda se hodočasnici vraćaju duboko uvjereni da Tvorac svijeta i lurdski čudotvorac zarobljen kraljuje u Svetohraništu svake katoličke Crkve i božanskom ljubavlju izgara za ljudskim dušama s kojima se želi često i dnevno sjediniti.

Bez presv. Euharistije tijelo ne može postati dovoljno pokorno duši; svaki tjelesni uzgoj koji nije euharistijski ne-

potpun je. Bez Euharistije se ne može odgojiti čist naraštaj, a uzgoj omladine, koji ne ide za tim, promašio je svoj cilj.
Vladavina se Duha Svetoga vidljivo očituje u rimskoj Crkvi usred koje blista presv. Sakrament. Ovaj je tih, nepomičan, ali njegovu vanjsku aktivnost preuzimlje katolička hijerarhija. Kao što je Papa na čelu hijerarhije, tako je Euharistija vrhunac sakramenata.«

Iz tih redaka kao i iz mnogih drugih Ivanovih spisa vidi se kakva je vatra gorjela u Ivanovu srcu kad je riječ o Euharistiji pa nas ne čudi da je taj plamen zahvatio tolike mlade i odrasle koji su s Ivanom bili u kontaktu. Zaključimo ovaj kratki pogled u Ivanov euharistijski život riječima njegovog duhovnog vođe, o. Vrbaneka:

»Činjenica je da je Ivanu Hostija središte svemu: i dnevnom redu i životnoj osnovi; i njegovoj orlovskoj organizaciji i zamisli jednog romana; i nutarnjem liturgijskom životu i vanjskim crkvenim proslavama. Gdje god se Ivan pojavi, bit će i nešto euharistijsko; a u zadnjih pet godina Ivanova života u našoj katoličkoj javnosti bilo je i obrnuto: gdje god je bilo što veliko i lijepo euharistijsko, tu je bio i Ivan svojim lijepim udjelom.«

Prema punini kršćanskog života

Veoma rano Ivan dolazi do spoznaje da ovaj život »nije uživanje nego žrtva, da mnogo toga lijepoga i ne gleda«, kako je zapisao u svome dnevniku. Paralelno s tim uvjerenjem opaža se kod Ivana velika težnja prema moralnim vrijednostima. Imponiraju mu ljudi karakterni, koji ne traže samo uživanje nego koji se za nešto zalažu, koji imaju određeni cilj u životu. Približavanjem kršćanskoj vjeri Ivanova težnja prema moralnim vrijednostima pretvorit će se u izričito nastojanje oko kršćanske savršenosti. Ivan će upravo gigantskim koracima kročiti putem prema onom idealu koji je Krist Gospodin pokazao u Evanđelju. I dok s jedne strane u toj Ivanovoj težnji prema svetosti jasno zapažamo izričito djelovanje Božje Milosti, koja ga je poticala i usmjeravala, toliko isto tako ne možemo se dostatno nadiviti Ivanovoj suradnji s Milošću. Do maksimuma se zalaže odgovarajući spremno na sve poticaje Duha. O njegovu nastojanju oko osobnog usavršavanja u moralnom smi-

slu sačuvali su nam se dragocjeni pisani dokumenti, te razne Ivanove bilješke pa možemo veoma jasno dobiti uvid u tu izabranu dušu u kojoj je Milost bila tako darežljiva.

Njegovo herojsko nastojanje da se izdigne iznad prosječnosti i kroči putovima evanđeoske svetosti, najviše dolazi do izražaja u bilješkama iz njegovih duhovnih vježbi i u odlukama koje je činio. Gotovo svake godine još od studentskih dana Ivan je obavljao duhovne vježbe. Nekoliko dana bi se povukao ili sam ili s drugima u tišinu i samoću i ondje pod vodstvom kojeg svećenika razmišljao o temeljnim istinama naše vjere i u njihovu svjetlu donosio odluke za reformu svoga života. Kako su njegove bilješke iz duh. vježbi objavljene u tri knjige koje su poslije rata o njemu napisane, to ćemo se ovdje zadovoljiti da iznesemo samo neke od značajnijih odluka kojima je odredio sebi pravilo života u svjetlu Evanđelja.

Još u Parizu Ivan si sastavlja svoje životno pravilo od 24 odluke. Evo nekoliko značajnijih:

»Na sasvim tvrdom ležati. U petak glad osjećati. Gimnasticirati svaki dan u kojim god prilikama. Jednom mjesečno 24 sata ništa ne jesti ni piti. Suvišak svojih dobara siromahu pokloniti. Svaki dan bar jednom se posvema Bogu pomoliti. Ići u neugodne situacije. Poniženje pred ljudima s veseljem primiti. Ne odati se nikada odviše jednostrano znanosti. Biti sa životom u najužem kontaktu.«

Kako se zamjećuje iz tih odluka, a i iz kasnijeg Ivanova života, prakticirao je i tjelesne pokore, post i druga odricanja koja su uvijek imala i imaju svoj smisao i značenje u kršćanskom životu. S jedne strane želio je njima dati zadovoljštinu Bogu za tolike grijehe koji se u svijetu počinjaju, a s druge strane nastojao je svoje tijelo potpuno podložiti duhu i višim duhovnim vrijednostima.

Došavši u Zagreb, Ivan je i dalje nastavio s praksom obavljanja duh. vježbi i svoga nastojanja oko kršćanske svetosti. U promijenjenim prilikama života nastajale su nove odluke koje pokazuju kako u svim prilikama Ivan traži ono što je bolje, savršenije, Bogu ugodnije. Čak i polazeći na operaciju u bolnicu, iz koje se nije više vratio, Ivan nosi zajedno sa svojim velikim misalom i knjigom razmatranja i svoje odluke iz posljednjih duh. vježbi. Evo samo nekih

od njih koje nam ujedno pokazuju gdje je Ivan osjećao da je nesavršen i što je nastojao osobnim zalaganjem ukloniti:

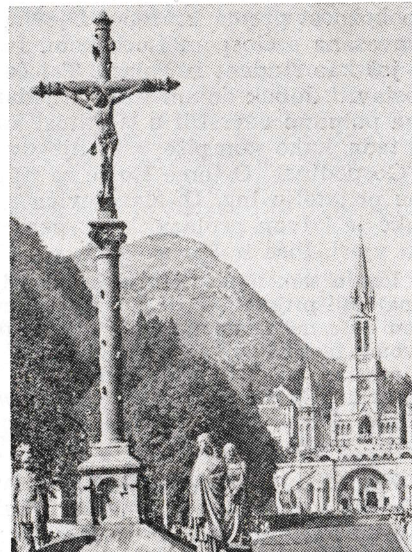
»Kao pokoru što savršenije vršiti staleške dužnosti. Pričestiti se svaki dan i po mogućnosti pohoditi presv. Oltarski Sakrament. Kod svakog obroka učiniti koju pokoru za spas duša. Biti što uredniji. Nikada ne prigovarati jelu. Savjesno vršiti staleške dužnosti i to smatrati za križ moga života, za moje dnevno razapinjanje, koje donosi blagoslova u radu za spasavanje duša u Katoličkoj Akciji. U sebi bez prestanka pobuđivati čine ljubavi prema dragom Bogu, Spasitelju. Krećem se kao riba u moru, u dragome Bogu. To će me očuvati brzine, dati mir i u drugima ljubav probuđivati.«

Kad je Ivanov životopis postao dostupan javnosti, mnoge osobe koje su čitale Ivanove odluke i druge duhovne bilješke iz kojih se vidi njegovo herojsko uzdizanje u visine kršćanske svetosti, bile su ohrabrene u svojim nastojanjima oko savršenijeg kršćanskog života. Jedna liječnica iz Zagreba tvrdi kako joj je samo jedna Ivanova odluka »Ići u neugodne situacije« veoma često pomogla u životu i bila odlučujuća i za njezino profesionalno usmjeravanje.

Uz trajnu težnju prema kršćanskoj svetosti Ivan je osjećao duboku želju za proživljavanjem duhovnog života. Kad mu je u jednoj anketi bilo postavljeno pitanje što je duhovni život, odgovorio je: »Razmatranje o božanskim stvarima; sudjelovanje u unutrašnjem Božjem životu«. Na daljnje pitanje da li mu je duhovni život potreban i zašto, odgovara: »Jest. Jer bih bez njega prestao bivstvovati. Bez toga je pakao.«

Kao i na svim područjima ljudske djelatnosti tako je posebno u duhovnim stvarima potrebno znanje stručnjaka i iskustvo starijih. Ivan je to brzo uvidio. Već u Parizu ima stalnog ispovjednika o. Pressoir-a, sulpicijanca, koji je bio duhovnik jednog pariškog sjemeništa. Dolaskom u Zagreb Ivan izabire među ocima isusovcima u Bazilici Srca Isusova o. Josipa Vrbaneka za svoga duhovnika i ispovjednika koji će mu to biti do konca njegova života. Ivan mu je redovito dolazio subotom na ispovijed i veoma često na duhovne razgovore i savjetovanja. Nije donosio niti jedne važnije odluke za svoj osobni život i za svoje djelovanje a da se nije s njime posavjetovao, držeći se onih Isusovih riječi: »Tko vas sluša mene sluša.«

S Marijom k Isusu



Lurd

Da je Blažena Djevica Marija imala posve određenu ulogu u Ivanovu životu, i to doznajemo iz njegova dnevnika. Spominje je već u prvom dijelu upravljajući joj iskrene i dirljive molitve i zazive da ga čuva, štiti, da mu pomaže u životu, da ga očuva od moralnog zla, da mu sačuva čistoću duše. Malo-pomalo će ideal žene naći potpuno ostvaren u Mariji, u kojoj nalazi usredotočenje svega uzvišenoga. Već u devetnaestoj godini Ivan zavjetuje čistoću do ženidbe. O tome bilježi u svome dnevniku 12. XII. 1915. »Neki dan sam zavjetovao Bl. Djevici čistoću do ženidbe. Možda će to trajati i do smrti.« Po svemu se zaključuje da je to bio blagdan Bezgrešnog Začeća 8. prosinac. Ivan se nije prevario u svojoj slutnji. Osam godina kasnije stvarno će zavjetovati vječnu čistoću također na blagdan Bezgrešnog

Začeća i time cijelo svoje biće posvetiti božanskoj ljubavi, a kroz nju će se darovati tolikoj braći i sestrama u vjeri.

Ivanova pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji najviše je bila povezana s Gospom Lurdskom. Ivan je hodočastio u Lurd još kao student iz Pariza. Taj će posjet Lurdu na njega ostaviti dubok dojam i bit će jedan od momenata koji su ga potpuno učvrstili u istinitost katoličke vjere pa će se od tada, kako sam piše, »sav njegov život kretati oko Krista Gospodina«. O tome što je za nj značio Lurd pisao je svome prijatelju ing. D. Maroševiću iz čega se također vidi kako je i Ivan prolazio kroz period sumnji u svome rastu u vjeri. Piše iz Pariza 1921. g.:

»Da, u Lurdu sam naučio što je krunica i to mi je od sada drugi najbolji prijatelj. Prije Lurda, iskreno priznajem, bila je u dnu duše neka sumnja, neki osjećaj da li se ja ne molim kakvome fantomu moje mašte?! Molio sam dakako, jer da sam prestao, znači ne vjerovati u Bl. Djevicu Mariju. A kuda onda? Okreni se od katolicizma, sve je oko tebe mračno i ružno. Dakle, Lurd je mojoj razumnoj vjeri pridodao osjećajni momenat.«

Došavši u Zagreb Ivan će postati veliki branitelj Lurda i širitelj pobožnosti prema Gospi Lurdskoj. Napisao je brojne članke o Lurdu i jednu brošuru. Napose se ističe njegova stručna kritika Zolinog romana Lurd, u kojoj je ozbiljno upozorio na Zoline falsifikate i njegova iskrivljivanja objektivnih činjenica koje su povezane s Lurdom. Ivan je održavao brojna predavanja uz dijapozitive o Lurdu ne samo u Zagrebu nego i po drugim mjestima naše domovine. Još žive osobe koje se toga rado sjećaju. Ivan je govorio takvim uvjerenjem i oduševljenjem da je mnoge priveo natrag k vjeri i vjerskom životu, veli o. Vrbanek. Nakon jednog takvog predavanja u selu Sv. Iliji kod Varaždina prije podnevne velike sv. mise, kod koje se i pričestio, narod je sav zadivljen komentirao: »Tako učen profesor, pa ovako drži svoju vjeru, to je nešto.«

Lurd i sve ono što je s njime bilo povezano Ivana zanima u prvom redu ukoliko je to snažna obrana i dokaz za istinitost katoličke vjere. Zato će pod tim vidom Ivan najviše propagirati Lurd i pobožnost Gospi Lurdskoj. Dirljivi su njegovi opisi lurdskih svečanosti, procesija, čudesnih

ozdravljenja. Zanosnim riječima Ivan opisuje te vidljive manifestacije vjere koje čovjeku približuju nadnaravne stvarnosti. Evo samo nekih izvadaka:

»U Lurdu te najprije obuzme osjećaj da je tamo Ona, Majka Božja koja je veća i moćnija i ljepša nego li svi oni pirinejski gorostasi koji Lurd okružuju... Dakle, pred tobom je Ona — to je jedan realan osjećaj koga se ne možeš otresti — a tisuće vjernika, po noći svaki s upaljenom svijećom u ruci, ide u serpentini uz brežuljak i pjeva bez prestanka Ave, Ave, Ave Maria. Svaka svijeća, koja trepti, to je jedna duša, koja će danas sutra ili za koju godinu k Njoj. Oh, hoće li što prije doći taj čas, čovjek tamo pomisli, jer zaista tamo ima neki predokus Neba....

Oh, čarobne li bajke o rasvijetljenim crkvama, o vatrenim rijekama i jezerima, zanosnim pjesmama, čudesnim ozdravljenjima i svetim ljudima, koji iz ljubavi bližnjemu žrtvuju svoj život, bajovita li prizora što ga Otac nebeski priređuje svojoj zemnoj dječici.«

Osim štovanja Gospe Lurdske čiji je kip imao u kutu svoje sobe, pred kojim je uvijek gorilo malo svjetlo, Ivan je rado pohađao i druga Gospina svetišta u blizini: Kamenita vrata, Remete, Mariju Bistricu. O Bistrici je napisao i jedan veoma zanimljivi članak u kojem iznosi sugestije kako bi ona trebala biti uređena da zadovolji potrebama hodočasnika koji onamo dolaze.

Takav stav prema Blaženoj Djevici Mariji i iskrena pobožnost koju je prema njoj pokazivao imala je velikog uticaja na sve njegove prijatelje kao i na mladež s kojom je radio. Napose su djevojke znale to cijeniti jer je Ivan i svjesno kod njih budio osjećaj i ljubav prema Gospi, čime ih je usmjeravao prema pravim životnim vrijednostima poziva žene i majke.

Pionir teologije za laike

Ivan se nije zadovoljio samo da provodi osobni duhovni život služeći se svime onim što mu je Crkva tada stavljala na raspolaganje. Njegova duša tražila je i intelektualno poznavanje i produbljivanje vjerskih istina prema onoj izreci: vjera koja traži razumijevanje. Njegova prirodna nadarenost i inteligencija te izvrsno pamćenje bili su jedna

od okolnosti koje su mu olakšavale da se temeljitije upozna sa znanstvenim obrazloženjem kršćanske vjere preko studija filozofije i teologije. Spomenimo i to da se Ivan u svome životu služio s deset jezika i osposobio se za četiri zvanja, kako tvrdi njegov duhovni vođa o. Vrbanek: profesor, književnik, oficir, a posjedovao je znanje i vrline koje se traže i za svećenika!

Koliko je do sada poznato, Ivan je bio prvi laik kod nas koji je sistematski privatno studirao kršćansku filozofiju i teologiju. Nakon što je postigao doktorat u svojoj struci, Ivan je zajedno sa svojim kolegom dr. D. Ćepulićem započeo 1923. g. studij filozofije pod vodstvom o. Alfirevića, DI. Studij je trajao dvije godine. Nakon završenog tečaja Ivan dalje nastavlja sam proučavanje teologije iz klasičnih teoloških priručnika. Još za vrijeme studija filozofije Ivan je proučavao papinske enciklike i sve važnije papinske izjave počevši od Leona XIII., Pija X., Benedikta XV. do tadašnjeg pape Pija XI. Želio je dobro upoznati službenu nauku Crkve i Kristovih namjesnika. Zadnjih godina svoga života posebno je proučavao suvremene moralne probleme i o njima je objavljivao članke. Naručivao je sve što su o tome pisali biskupi po svijetu pa mu je tako i nakon smrti stiglo materijala čak iz Kanade.

Stalno je kupovao izabrane knjige i časopise bilo s područja svoje struke ili s područja teologije pa si je tako sakupio jedinstvenu knjižnicu te vrste koja je brojila oko 1200 svezaka. Iako se mali broj njegovih knjiga do danas sačuvao, uščuvan je katalog njegove knjižnice, što ga je načinio njegov otac, te tako možemo znati koje je knjige Ivan posjedovao i čitao.

Ivanu se toliko svidio studij filozofije i teologije da je htio i druge mlade za nj oduševiti. Za tu svrhu piše članak »Philosophia perennis« (Trajna filozofija) u kom sugerira i literaturu po kojoj se može studirati. Članak završava ovim oduševljenim riječima:

»Kako li je divna philosophia perennis! Tek kada nju proučimo, ukazat će nam se u pravom svjetlu blistavilo teoloških disciplina, koje iznose pred našu dušu cijeli vrhunaravni univerzum, kako nam je otkrilo Božje milosrđe u Objavi. O tim divotama, koje još i nadvisuju naravne ljepote,

kao što milost nadvisuje narav, o tim ćemo ljepotama moći pravo govoriti kad se uspnemo na planinu kršćanske filozofije.«

Ne čudi nas stoga da je tako pripremljena osoba duhovno i intelektualno mogla proizvesti onaj golemi utjecaj na našu katoličku javnost, kao što ga je imao Ivan. Pokazao nam je svojim primjerom da čovjek koji se želi baviti apostolskim radom, koji želi surađivati u Crkvi s Kristom u spasavanju i posvećenju duša, mora za to biti osposobljen, mora imati duhovne kvalitete ali isto tako i dostatnu znanstvenu spremu da bude autentičan Kristov svjedok, da po njegovu primjeru i njegovim riječima drugi mogu naći put Kristu. To je Ivan u potpunosti ostvario i zato je njegov rad bio toliko uspješan. U poglavljima koja slijede prikazat ćemo vanjsku aktivnost Ivana Merza, koja je bila samo očitovanje onoga što je nosio u sebi, nužna posljedica i plod one ljubavi koju je osjećao za Krista.

Kristovo Kraljevstvo

Već s 22 godine Ivan ima jasnu viziju svijeta, stvarnosti, ljudske djelatnosti. Dok se u njemu vodio duhovni boj između umjetnosti i vjere za primat, Ivan ipak uočava i luči bitno od nebitnoga. Bilježi u svome dnevniku 9. IV. 1918.:

»Istina je, književnost nije sve. Literatura, umjetnost samo su detalji u tome velikom djelu — Kraljevstvu Božjem. I orač za plugom i postolar i mesar i pravnik i stražar, svi su radnici na toj velikoj zgradi. Ne pita se mnogo što se radi, nego kako se radi. Sve struke imaju pred Bogom jednaku vrijednost, samo se mora raditi po njegovoj volji.«

I ta vizija cilja prema kojemu je usmjerena sva stvarnost, sva ljudska djelatnost i povijest — Kraljevstvo Božje — Ivanu će postajati sve jasnija, ali će isto tako i on sve bolje shvaćati koje je njegovo mjesto i uloga u širenju toga Kraljevstva u ljudskim dušama.

Ivan se neko vrijeme bavio mišlju da stupi u redovnički stalež, u isusovce. No nije bio još posve siguran da li ga Bog stvarno onamo zove. Da raspozna Božju volju, obavio je trodnevne duhovne vježbe u jesen 1923. g. Trećega dana Ivan je jasno spoznao da Bog želi da ostane u svijetu i da

kao laik radi za njegovo Kraljevstvo. Sačuvale su nam se zanimljive bilješke iz tih duhovnih vježbi, iz kojih se vidi kako Ivan iskreno nastoji naći Božju volju i kad je pronalazi, spremno je slijedi. U tim je duhovnim vježbama Ivan također odlučio da će načiniti vječni zavjet čistoće koji je položio mjesec dana kasnije na blagdan Bezgrešnog Začeća. Tim je činom Ivan potpuno predao samoga sebe u službu Bogu i radu za njegovo Kraljevstvo.

U Ivanovim spisima često ćemo susresti ideju Božjega Kraljevstva, odnosno Kristova Kraljevstva, što je jedna te ista stvarnost. Isus je zato došao na zemlju da osnuje Božje Kraljevstvo i kad se pažljivo čita Evanđelje, uočit će se da je to bila centralna tema njegovog propovijedanja i njegovog dolaska na zemlju. U Isusu Kristu i njegovoj Crkvi ostvaruje se Božje Kraljevstvo. Ta činjenica tako će očarati Ivana, tako će ga oduševiti da će ostaviti sve svoje osobne interese uspjeha, prosperiteta, svjetske slave i poći za tim dragocjenim biserom koji je pronašao.

Pet je temeljnih ideja o Kristovu Kraljevstvu oko kojih možemo svrstati Ivanove brojne izjave i zapise o toj temi: Krist Kralj mora vladati u našim dušama, u obiteljima, u društvu. Kristovo je Kraljevstvo prisutno u cijeloj stvarnosti i sve tome mora biti usmjereno kao svome posljednjem cilju. Kristovo Kraljevstvo je u najužoj vezi s Crkvom, jer nam Papa i biskupi daju smjernice kako se ono najbrže širi i izgrađuje. Krist Kralj je prisutan u našoj neposrednoj blizini u presv. Euharistiji. Svi smo pozvani na suradnju za ostvarenje i proširenje toga Kraljevstva.

Evo samo nekoliko izvadaka. Neki od tih spisa namijenjeni su bili mladima u orlovskoj organizaciji pa se to ime češće susreće:

»Zadaća je Orlovstva da sve pojedinosti našega narodnoga života stavi u službu Kristova Kraljevstva, to jest onoga radi čega je svijet stvoren i radi čega i mi živimo.

Sva ljudska djelatnost mora biti radi ljubavi; radi apostolata, radi toga da se širi Kraljevstvo Božje među ljudima.

Kako postizavamo da Krist postane Kraljem naših duša? Da proučavamo katoličke istine i da živimo po njima, da obavljamo dnevno razmatranje, poglavito na temelju svete Liturgije.

Tko će nam dati smjernice u zidanju toga Kraljevstva? To je bez dvojbe Crkva. Bez tih velikih načela, što nam ih bez prestanka daje Sveta Stolica i naši nadležni biskupi, nije moguća obnova ljudskog društva.

Kralj se Orlovstva nalazi u našim crkvama u svetohraništima. Presveta Euharistija jest naš kralj. Naš je kralj u svetoj Pričesti nepomičan, ali Orlovi su Njegovo tijelo, Njegove ruke i noge — i oni provode i stvaraju ona uzvišena djela apostolata na koja ih njihov slavni Euharistijski Kralj upućuje u skrovitosti i tišini njihova srca.

Suradnja s Bogom! Misionari, junaci, mučenici, umjetnici surađuju s Bogom šireći Kraljevstvo Isusa Krista; obrtnici i umjetnici stvarajući praktična i lijepa djela vrše volju Božju, surađuju s Bogom. Svi smo pozvani na suradnju Božju, u tome je sav smisao života pojedinaca, cijele povijesti ljudskoga roda.«

Ivan je dobio mnogo poticaja za daljnje produbljivanje te temeljne vjerske istine 1925. g. kada je Papa Pio XI. objavio encikliku o Kristu Kralju i uveo blagdan Krista Kralja u crkvenu liturgijsku godinu. Sve te Ivanove ideje kao i njegovo nastojanje za ostvarivanje Isusova Kraljevstva, našle su konkretno ostvarenje u Zajednici Suradnica Krista Kralja, koju je osnovala Marica Stanković, nadahnuta Ivanovim primjerom i njegovim poticajima.

Stup Crkve

Najznačajnija karakteristika Ivanove osobe kao izgrađenog katoličkog intelektualca bila je njegova ljubav i odanost prema Katoličkoj Crkvi. »Ljubav prema Crkvi govorila je iz svake njegove riječi« reći će za njega kardinal Franjo Šeper, koji ga je osobno poznavao. Ovim krasnim riječima opisao je to jedinstveno u Merčevom liku njegov prijatelj D. Ž.:

»Nema jače ideje u Merčevu liku od ideje Crkve; Crkve koja kroz Papinstvo čuva nauku i jedinstvo te Crkve koja kroz liturgiju moli i prinosi »žrtvu hvale« Ocu. Papinstvo i liturgija to su krila Merčeve duše, to su bitni karakteristikon čitava njegova bića ... On je tako organski i duhovno nosio Crkvu u svome biću da joj se osjećao živom česti, kao što je ruka ili noga čest jednog organizma, koji se zove čovjek. Sva njegova duša to je bila ljubav za Crkvu, ljubav



Bazilika sv. Petra u Rimu

u Crkvi. Od svih, koji su došli k njemu da makar nikodemski nešto čuju i vide, u bezbroj varijanata je tražio da se prenesu u misterij Crkve.«

Svi koji su Ivana poznavali dijele to mišljenje. A ako pitamo gdje je uzrok tog jedinstvenog Ivanova odnosa prema Crkvi, sam će nam ga Ivan otkriti. Na pitanje jedne ankete zašto ljubi Crkvu i sv. Oca Papu Ivan je odgovorio:

»Jer u njoj vidim jasnu sliku preljubljenog Spasitelja i Boga Isusa sa svim njegovim savršenstvima a u sv. Ocu Papi pod prilikama čovjeka vidim Boga svoga i Gospoda svoga.«

Iz takvog dubokoga uvjerenja pavlovskih dimenzija mogli su proizaći toliki duboki spisi, tolike divne inicijative i ostvarenja vjernosti Crkvi, toliki oduševljeni pothvati za Crkvu, što je sve prenio na sve koji su s njime surađivali i za koje je apostolski radio.

Za Ivana je Crkva »najveća stvar što postoji na svijetu«. I to ne Crkva općenito, nego »Rimska Crkva« ukoliko u Rimu stoluje rimski biskup, Petrov nasljednik, ali Kristov namjesnik koji je znak jedinstva cijele Crkve. Tu rimsku dimenziju Katoličke Crkve Ivan će isticati u bezbrojnim prilikama, riječju i perom s ciljem da kod mladih i odraslih što više pobudi ljubav, oduševljenje i vjernost onoj kojoj hrvatski narod kroz povijest najviše duguje.

U časopisu »Za Vjeru i Dom« kroz cijelu jubilarnu godinu 1925. Ivan vodi rubriku »Vječni Rim« i ondje objavljuje članke kojima kod čitatelja budi svijest pripadnosti Katoličkoj Crkvi i upućuje ih da otkriju ljepotu i vrijednosti Rimske Crkve.

1925. g. bila je Sveta Godina. Ivan zajedno s drugim članovima predsjedništva Hrv. Orlovskog Saveza organizira hodočašće mladih u Rim, komu se pridružuje 100 mladića-orlova. Nakon povratka iz Rima na Ivanov poticaj organizira se svake godine proslava Papinoga dana koja će se iz godine u godinu slaviti sve svečanije ne samo u Zagrebu nego i u drugim mjestima naše domovine gdje je bilo mladih koji su se nadahnjivali Ivanovim primjerom i njegovim idejama.

Što je za Ivana značila Katolička Rimska Crkva najbolje se vidi iz njegova članka »Papa«, objavljenoga u rubrici »Vječni Rim«:

»Kad dođete u Rim, kad vidite misijsku izložbu i hodočasnike s raznih kontinenata, tada osjetite posve jasno urnebesnu aktivnost Rimske Crkve, majke svih Crkava svijeta. Osjećate da kroz rimskog biskupa i rimsku biskupiju teku mlazovi vanrednih energija. Kada ste u Rimu, to vam se čini da se nalazite u orijaškoj do sada neviđenoj električnoj centrali, čiji se kotači neprestano vrte i koja u sav svijet šalje energije — velike i ćudoredne obnove.

U Rimu imate intuiciju, osjećaj, da je Crkva perpetuum mobile ili, bolje reći, da neka nevidljiva sila trajno pokreće taj divovski stroj. Imate intuiciju da sve na svijetu može propasti, da narodi i države, župe i mnoge biskupije i carevine mogu iščeznuti s lica zemlje, a da će rimska biskupija, unatoč bura i oluja, koje tresu i šibaju po moru povijesti ljudskoga roda ostati neozlijeđena. Imate osjećaj da je sve krhko i nestalno, da svemu prijeti opasnost da potone u bezdanima, ali da se Papina lađica bez bojazni njiše usred valovlja i munja jer je usidrena na nepokolebljivoj Petrovoj stijeni.

U ovoj smo Svetoj Godini dublje shvatili što znači Papinska nadčovječnost. Shvatili smo da veličina naroda ovisi o njihovoj vjernosti Papi: ovisi o tome kako se oni ravnaju prema zapovijedima i željama Kristovog namjesnika.«

Ivan je bio potpuno uvjeren da Crkva posjeduje pravu istinu koju treba prihvatiti i slijediti. Na bezbroj mjesta Ivan izriče to svoje uvjerenje koje je prožimalo sav njegov život i rad. Kako su to doživljavali njegovi najbliži, piše nam jedan njegov prijatelj:

»On nije tražio »svojih rješenja« ni »novih putova«. On je uvijek pitao: što o iskrslom problemu sudi Katolička Crkva. A kad je ličnim proučavanjem našao odgovor, tada je uvijek i odmah pokorio svoj razum i dosljedno provodio spoznatu istinu u svome životu i radu.«

Odatle Ivanov veliki interes za nauku Crkve, za papinske dokumente. Sve važnije papinske enciklike i crkvene dokumente od zadnjih sto godina Ivan je ne samo pročitao nego i prostudirao. Premda laik, Ivan je bolje od mnogih svećenika poznavao suvremenu crkvenu nauku!

Gdje god bi netko pokušao napasti Crkvu, Ivan spremno ustaje riječju i perom u njezinu obranu. Pa kad je trebalo i materijalno zaštititi crkvu u Stenjevcu, koju su namjeravali silom oteti i okupirati starokatolici, Ivan je s grupom Orlova i drugih mladića došao i branio prilaz. Radi toga je pretrpio uvrede, poniženja od napadača koji su po njemu čak i pljuvali, ali je crkvu uspio obraniti. Još je živ svećenik koji je tada bio župnik u Stenjevcu. Veoma se rado toga sjeća kao i Ivanovog prijedloga koji je bio prihvaćen da se klanjanjem pred Presvetim Sakramentom dade javna zadovoljština za to svetogrđe.

Tako bismo mogli nizati izjavu za izjavom, primjer za primjerom. Potpuno je shvatljivo da je o takvu čovjeku koji je pokazivao toliko revnosti za stvar Božju, za Crkvu, nakon njegove smrti bilo pisano u Katoličkom Tjedniku: »Nikada nije obukao reverendu, a bio je stup Crkvi Božjoj!«

Završimo ovaj kratki prikaz Ivanova odnosa prema Crkvi, o čemu bi moglo biti rečeno daleko više, njegovim riječima. Uzete su iz njegova značajnog članka »Duhovna obnova po liturgiji«:

»Tko je bolja učiteljica duhovnog života od sv. Crkve, koja osim svog dvijetisuć-godišnjeg iskustva djeluje pod uplivom samog Duha Svetoga; koje su bolje metode od onih koje ona sama naučava? Pokucajmo, dakle, smjerno na njena vrata i zamolimo je da nam Ona bude voditeljicom u našem duhovnom životu, zamolimo je da naš ograničen život postane dionikom Njenog beskrajnog unutrašnjeg života, da se naša sitna duša proširi do neizmjernosti božanskoga života.«

Papinstvo



Ivan s o. Foretićem u Rimu 1925. g.

Ako je glavna karakteristika Ivanove duhovnosti bila eklezijalnost, osjećanje s Crkvom, onda je bit te karakteristike bio njegov odnos prema papinstvu. Ideja papinstva provlači se kroz sav Ivanov život posljednjih šest godina bilo da se radi o njegovom osobnom duhovnom životu bilo o njegovu apostolatu. Papinstvo je davalo osnovni ton i njegovoj osobi kao katoličkog laika i njegovu radu. To je bilo tako uočljivo te su mu prijatelji znali govoriti da provodi revoluciju kad se tako često poziva na Papu što inače nitko nije činio tako kao on. Ivan bi odgovorio: »Čudne mi revolucije ponoviti danas ono što je Papa jučer rekao!«

Neosporiva je činjenica da je Merz bio prvi među hrvatskim katoličkim laicima koji je u hrvatsku katoličku javnost uveo novo poimanje Crkve i Papinstva. Pobudio je kod mnogih katolika zanimanje kao i štovanje i odanost prema Crkvi i Papinstvu. Probudio je svijest što znači Papa u Crkvi, Papa za kršćanina, Papa za hrvatski narod. Mnogi nam njegovi spisi o tome jasno govore.

Temelj Ivanovog jedinstvenog stava prema Papi stoji u činjenici što on u rimskom biskupu vidi živoga Krista na zemlji, Krista koji preko Petrovih nasljednika dalje ravna svojom Crkvom i vrši svoje trostruko spasiteljsko poslanje: učiteljsko, svećeničko, pastirsko.

Najljepši članak koji je o tome napisao jest »Pismo bratu Orlu«, upućeno mladima da ih upozna s pojmom Papinstva i da u njima pobudi ljubav i štovanje prema Kristovu

Namjesniku. Ivan započinje tvrdnjom »da je ljubav i odanost prema Papi za život privatni i javni, vremeniti i vječni svakoga vjernika od najveće i bitne važnosti«. Nastavlja dalje da je isto tako Papinstvo važno za sav društveni život, za život u obitelji i školi, za tisak i umjetnost, za gospodarski, politički i međunarodni život. »Kao što je Krist središte cijele povijesti, isto je tako i Papa središte te povijesti. Ta on je vidljivi Krist na zemlji!« — uzvikuje Ivan. Iz toga dalje izvodi da je »Papa ona podloga i ona nepomična pećina na kojoj je sazdana Crkva. Kako Crkva obuhvaća sve krajeve svijeta, sve biskupije svijeta, tako se podloga Papinstva otajstveno proteže na sve biskupije svijeta. Ta kamena podloga je nepomična i sva Crkva koja se na njoj uzdiže, dobiva svoju snagu i svoju čvrstoću od te podloge.« Dalje Ivan tvrdi kako je Papinstvo također podloga našem duhovnom životu: »Zgrada našeg duhovnog života, našeg vjerskog znanja i naših djelatnosti mora se podizati na nepokolebljivoj podlozi istina što ih Papinstvo neprevarljivo naučava. Papinstvo mora da je po tome bitni dio i podloga našeg duhovnog života, i naših misli, našeg htijenja i osjećanja. Papa mora stoga da je predmet našeg posebnog štovanja i naše ljubavi: dio života naše duše.«

Da su te misli izlazile iz Ivanova osobnog iskustva i da je on to prvi sam vršio što je i drugima savjetovao, govore nam bezbrojne činjenice i izjave njegovih prijatelja. Jednom blizom prijatelju reče da je prvi iza Pape u njegovim molitvama. Drugim riječima najprije se moli za Svetog Oca i za njegove potrebe i nakane.

U uvodniku rubrike »Vječni Rim« pisat će Ivan da je jedna od »bitnih karakteristika svakog rimskog katolika da ljubi Sv. Oca Papu i da sve svoje misli i sva svoja djela ravna prema njegovim odredbama i željama«. Kako je to Ivan sam najprije vršio, pokazuje njegov elan u proučavanju papinskih dokumenata i enciklika. Pisat će njegov prijatelj D. Ž.:

»Danas mirne duše mogu za sebe reći da mi je to bilo pravo čudo promatrati kroz četiri godine toga mladog profesora, kojemu je, bez truna pretjerivanja, bila prva i glavna briga studij enciklika. Enciklike, enciklike! Samo su lepršale oko naših ušiju poput lastavica. Lovili smo po gdjekoju kap iz tih čarobnih rimskih vaza i ne dosižući im slatkoće i vrijednosti. A on je samo crpao, crpao, neumorno dan i noć crpao, i cvao od sreće što su ti zdenci neiscrpivi i prebogati, da se njima može osvježiti čitavi svijet i preporoditi svemir. Magična je bila moć dr. Merza i samo se njoj ima zahvaliti da je ta strana i nepoznata riječ našla neku toplinu u našoj duši. Zrak je najednom postao prepun enciklika. Sve se počimalo i svršavalo s njima. I dobri, siromašni radnici i šegrti, i oni su saznali za enciklike i njima je gorjelo srce, dok im je govorio iz njih i po njima.«

Ivanu je posve jasno: kad Crkva posjeduje istinu, ona ima pravo i dužnost da daje smjernice ljudskom djelovanju pogotovo kad se radi o apostolatu, o izgradnji Kraljevstva Kristova. I zato u jednom svome predavanju veli:

»Bez velikih načela što ih daje Crkva uopće se ne može postaviti društveni poredak na čvrste temelje niti je moguća obnova ljudskog društva. Stoga ako želimo uistinu pomoći pri spasavanju suvremenog društva, to ćemo usmjeriti naše oči jedino prema nepogrešivom učitelju Istine i Ćudoređa, prema sv. Ocu Papi i prema onima, kojima je povjerio sam Duh Sveti da ravnaju Crkvu Božju.«

Zaključimo: Ivan je stvarno unio nešto novo u našu katoličku javnost. To novo nije bilo toliko novo učenje, nove ideje nego radije novi odnosi prema cijelom kompleksu istina koje kršćanstvo od svoga početka naviješta. U tome je veličina Ivana Merza. Otkrio je svu ljepotu, svu uzvišenost i vrijednost kršćanskih istina, Crkve, Papinstva i pobudio ne samo zanimanje nego ljubav i štovanje, odanost i povjerenje prema njima.

Nasljednici apostola

Ovaj bi prikaz Ivanova života ostao nepotpun kad ne bismo barem ukratko spomenuli kako se Ivan odnosio prema ostalim članovima crkvene hijerarhije, biskupima i svećenicima. Kako je Ivanova ljubav i poštovanje započimalo od Pape, tako se protezalo na sve nosioce Kristova ministerijalnog svećeništva: biskupe i svećenike.

Kao tajnik i potpredsjednik Hrv. Orlovskog Saveza Ivan je bio u neprestanom kontaktu s mnogim biskupima. Njegov uredno sređen arhiv, u kojem se nalazi poseban

fascikl za svaku biskupiju gdje god je bilo orlovsko društvo, predstavlja dragocjenu dokumentaciju za poznavanje Ivanova odnosa s predstavnicima crkvene hijerarhije. Mnogi su ga od njih posebno cijenili: sarajevski nadbiskup I. Šarić, krčki biskup Srebrnić, šibenski biskup Mileta i drugi. Što je za Ivana značio biskup vidi se iz ove njegove izjave:

»Biskupi su u svojoj biskupiji službeni, autentični učitelji. Stoga mi ne slušamo biskupa, što je on silne učenosti, ili što su njegovi dokazi snažni, već jer on nauku Crkve s autoritetom naučava i jer je radi toga neposredno poslan od Sv. Oca, a posredno od samoga Krista da nas svojom vlašću, danoj mu od Krista i Pape uči i upravlja u cijelom katoličkom životu i radu.«

U drugom svome članku Ivan izričito tvrdi »kako je bolje da se jedno djelo, organizacija, akcija ne učini, negoli da se učini mimo ili protiv biskupa«. Njegova opširna studija »Vlast Crkve«, objavljena u Vrhbosni u tri nastavka, pokazuje koliko je želio u našu katoličku javnost unijeti ispravno poimanje uloge crkvene hijerarhije u životu i radu Crkve.

Već po svojoj službi kao profesor na Nadbiskupskoj gimnaziji a onda i u radu u Hrv. Orlovskom Savezu Ivan je dolazio u kontakt s mnogim svećenicima. Ne samo da je visoko cijenio i poštivao dostojanstvo svećeničkog staleža, nego je svojim radom i zalaganjem nastojao da svećenik vrši samo svoje duhovno poslanje koje je primio od Krista. U tome je posebno hvale vrijedna njegova zauzetost da svećenik u orlovskoj organizaciji bude duhovnik, a ne da bude običan član izjednačen s drugima. U onom čuvenom predgovoru »Zlatnoj knjizi«, koji se smatra njegovim apostolskim programom, Ivan ovim riječima definira ulogu svećenika:

»Mladi su se uvjerili da svećenika zapada prva i najvažnija uloga u širenju Kraljevstva Božjega, a da se svjetovnjaci moraju njima pridružiti; moraju postati njihovim pomoćnicima. Ovo izdanje »Zlatne knjige« išlo je upravo za tim da svećeniku vrati ono dostojanstveno mjesto, koje zapada Isusova učenika.«

Tolikim svećenicima Ivan je bio prijatelj, tolikima je bio blizu, mnogima je bio uzor. O tome najbolje svjedoče njihove pisane izjave što je on za njih značio. Jedan piše:

»Bio mi je ne samo prijatelj, nego sam ga smatrao i svojim duhovnim vođom«. Možda je najdirljivije svjedočanstvo dr. D. Kniewalda. Nakon što je Ivan otišao u drugi, ljepši život, dr. Kniewlad je zapisao:

»Otišao je onaj koji me je kroz toliko vremena jedini možda razumio i koga sam ja razumio... Posjetima i pažnjom u zadnjim danima nastojao sam mu vratiti dug kojim me je zadužio izvanredno utječući na mene i ove godine osobito pružajući mi ruku povjerenja, moleći se za me i trpeći za me. Malo je o sebi govorio, ali to mi je rekao da je čitav sat proklečao u molitvi pred Gospom za me, da sam prvi iza Pape u njegovim molitvama.«

Drugi svećenik, koga je Ivan utješio i prvi mu priskočio u pomoć kad su ga nepravedno oklevetali, nazvao ga je »anđeo tješitelj« zbog dobra koje mu je učinio kad je najviše trpio. Imao je mnogo razumijevanja za svećenike i nije dopustio da se u njegovoj prisutnosti govori loše o njima.

Spomenimo još na koncu onaj vrstan članak »Svećenik u civilu«, u kojem pisac iznosi što je sve Ivan učinio za svećenstvo. Ne samo da je svojim radom mnogo učinio za ispravno shvaćanje svećeničkog dostojanstva i njegova poslanja, nego je i sam vršio eminentnu svećeničku funkciju postavši duhovni vođa tolikim mladima. U njima je pobudio smisao za žrtvu davši im ne samo lozinku »Žrtva-Euharistija-Apostolat« nego i prednjačeći primjerom. Nastavlja dalje pisac:

»Njegovo je djelovanje imalo i direktnog utjecaja na naše svećenstvo. U prvom redu treba spomenuti ona brojna svećenička zvanja koja su nikla iz poticaja koje je on ulio u organizacije katoličke mladeži kao i iz njegova primjera koji je neodoljivo privlačio mlade ljude i upućivao ih k višim ciljevima života, te ih tako doveo do svećeničkog zvanja. A zar nije i mnogi svećenik koji je upoznao dr. Merza, ili čitao njegov životopis, osjetio nov poticaj za što većim proživljavanjem svećeničkog ideala... On je bio i ostaje veliki ideal katoličkog svjetovnjaka, a također i svećenicima njegova pojava i njegovo djelo znače izdizanje pravog shvaćanja svećeničkog poziva.«

Spomenimo i to da su o proslavi 10. obljetnice Ivanove smrti njegovom utjecaju pripisali buđenje trideset svećeničkih zvanja kao što je bilo istaknuto na svečanoj akademi-

ji. Dr. Đuro Gračanin sam pripisuje upravo Ivanovom poticaju za vrijeme studija u Parizu da je napustio studij ekonomije i prešao na teologiju postavši, kako znademo, veoma vrijedan svećenik.

Hrvatski Orlovski Savez

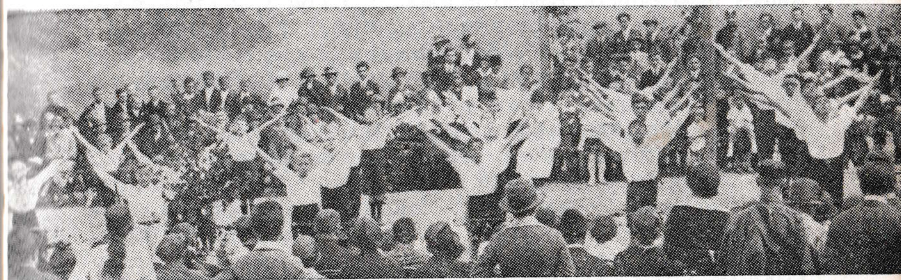
Početkom ovoga stoljeća započinje krčki biskup Antun Mahnić veliko gibanje među katoličkom inteligencijom koje je nazvano Katolički pokret. Cilj je pokreta bio suprotstaviti se liberalizmu koji je sve više nadirao u naše krajeve iz evropskih zemalja i potiskivao vjeru i njezine vrijednosti iz javnog života. Pokret je okupio najprije oduševljene mlade katolike, koji su nešto željeli učiniti za Crkvu i narod, a onda malo-pomalo i odrasli intelektualci nalaze u njemu svoje mjesto.

Ivan se još za vrijeme studija zajedno sa svojim kolegama smatrao članom pokreta. Boraveći u Beču i Parizu, stupa u vezu s mnogim katoličkim organizacijama, proučava njihove pravilnike, njihov rad i metode. U Beču je zajedno sa svojim kolegama obnovio društvo »Hrvatska«, u kom su se okupljali hrvatski studenti koji su se pripremali za kasniji rad u domovini.

Po dolasku u Zagreb Ivan se odmah aktivno uključuje u rad Katoličkog pokreta i biva još iste jeseni 1922. g. izabran za predsjednika već postojećeg Hrvatskog katoličkog omladinskog saveza, koji se za godinu dana ujedinio s orlovskim pokretom u Hrvatski Orlovski Savez. U novoj organizaciji, kojoj je Ivan bio suosnivač, vršit će do konca života službu tajnika i potpredsjednika. Predsjednik Hrv. Orl. Saveza bio je dr. Ivo Protulipac, odvjetnik. (Ubijen je u Trstu 1946. g. gdje mu se danas nalazi grob.) Između značajnijih članova predsjedništva orlovske organizacije spomenimo još dr. Avelina Ćepulića, mladog liječnika, velikog dobrotvora zagrebačke sirotinje. Umro je 1936. g.

Orlovska je organizacija imala za cilj odgoj mladeži u vjerskom, intelektualnom, moralnom i tjelesnom pogledu. Ono što se kod orlova u vanjskoj djelatnosti najviše opažalo, bila je njihova gimnastička aktivnost s priredbama, sletovima i ostalim manifestacijama. Zahvaljujući Ivanovim

velikim nastojanjima ta organizacija poprima snažnu vjersko-kulturnu dimenziju. To se očitovalo u prvom redu u geslu koje je na Ivanov prijedlog bilo prihvaćeno na osnivačkoj skupštini kao ideja vodilja same organizacije: Žrtva-Euharistija-Apostolat. I u priručnik organizacije »Zlatnu knjigu«, koju je Ivan sastavio prema slovenskom originalu, Ivan unosi nove ideje: ljubav i odanost Crkvi i Kristovu Namjesniku. No najveća njegova zasluga sastoji se u tome što je u orlovsku organizaciju unio ideje Katoličke Akcije, koju je pokrenuo Papa Pio XI., i tako cijelu organizaciju usmjerio prema Crkvi i suradnji s njezinom hijerarhijom u apostolatu.



Mladići-Orlovi izvode ritmičke vježbe u dvorištu Bazilike Srca Isusova u Zagrebu

Sva svoja apostolska nastojanja Ivan je ugradio u Hrvatski Orlovski Savez, koji je imao svoje sjedište na današnjem Britanskom trgu. Orlovski je Savez imao brojne ogranke po cijeloj zemlji i okupljao je mnogu katoličku mladež. Samo muške mladeži učlanjene u orlovski pokret bilo je ukupno 8.000. Naglasimo i to da je Orlovska organizacija bila samo jedan ogranak velikog Katoličkog pokreta koji je u sebi obuhvaćao razne organizacije katoličkog usmjerenja.

Kao tajnik i potpredsjednik Ivan je imao mnogo posla. Njegov opširan arhiv svjedoči nam koliko je truda ulagao da bi organizacija djelovala u pravom katoličkom duhu. Ivan je prisustvovao sjednicama, vodio opširnu korespondenciju, sastavljao predavanja, posjećivao ogranke društva

po raznim mjestima držeći sam mnoga predavanja ponajčešće o Rimu, Papinstvu, Lurdu, Katoličkoj Akciji i drugim vjerskim temama. Kako je Ivan shvaćao orlovsku organizaciju, jasno je to definirao u članku »Hrvatsko Orlovstvo«:

»Hrvatsko Orlovstvo nije samo nekakova gimnastička organizacija, već je ono jedan katolički prosvjetni omladinski pokret, koji imade u svome programu i tjelesni odgoj omladine, a do u tančine provodi smjernice koje Sveta Stolica daje tako zvanoj Katoličkoj Akciji.«

Naglasimo i to da je Ivan posebno nastojao da se orlovska organizacija sačuva od političkog angažiranja i stranačke pripadnosti. Kao organizacija trebala je biti čisto crkveno orijentirana, otvorena mladima bez obzira na politička uvjerenja, ali ne i politički angažirana. Politička angažiranost katolika trebala se očitovati prema Ivanu izvan orlovske organizacije, koja je trebala biti samo mjesto gdje će mladi dobivati kulturno religiozni odgoj i ispravno usmjerenje za život. Navest ćemo još jedan Ivanov značajan tekst iz kojega se jasno vidi kakvo usmjerenje želi dati mladima i orlovskoj organizaciji. Nakon povratka orlova s hodočašća u Rim opisuje Ivan svoje dojmove u »Katoličkom Tjedniku«. Napomenimo da je Sveti Otac primio tu grupu mladića, bilo ih je stotinu, u posebnu audijenciju i održao im veliki govor koji se do nedavno smatrao najdužim govorom koji je jedan Papa uputio Hrvatima. Piše Ivan:

»Papa! Vidjeli smo njegovu bijelu pojavu, poljubili njegovu svetu ruku i od ljubavi prema vidljivom Kristu bili spremni — milošću Gospodnjom — predati mu neograničeno svu svoju egzistenciju.... I kad je Sveti Otac u svom govoru dao nama orlovima smjernice za naš rad, osjetismo svu veličinu i sve značenje Papinstva. Shvatismo: ako Orlovstvo hoće da ostane na pravoj liniji i da bude ispravan pokret u velikom sklopu svih mogućih pokreta u krilu svete Crkve, mora da bude pokretom Papinskim. Euharistija i Papa trebaju biti korijen, vrelo i počelo Orlovstvu. Euharistiju i Papu valja dati našem narodu. I kada Orlovstvu uspije da ove dvije ideje učini kraljicom hrvatske narodne duše, tada može mirne duše reći sa sv. Pavlom: Dobar boj vojevah. To je jedina i najčvršća osnovica bez koje je sav rad osuđen na rasulo. Eto do te su spoznaje Orlovi ponovno došli na svom rimskom hodočašću.«

Mladež s kojom je Ivan svakodnevno dolazio u kontakt nije u njemu gledala samo svoga apostola i idejnog vođu. Za svakoga bio je on pravi, iskreni prijatelj koji je bio spreman sve učiniti da mladog čovjeka usmjeri na pravi put. Bilo da je trebalo dati savjet ili materijalnu pomoć, bilo da se radilo o pronalaženju namještenja, davanju instrukcija ili čak o ustupanju vlastitog kreveta, dok bi se on zadovoljio spavanjem na podu. Svima su njegova vrata i njegovo srce bili otvoreni. Premnogi mladić i djevojka, a danas ljudi već u godinama, zahvalno spominju njegove savjete, njegovu pomoć i nastojanje kojima ih je usmjerio prema pravim životnim vrijednostima.

Spomenimo na koncu da je Hrvatski Orlovski Savez kao i druge organizacije bio žrtva šestojanuarske diktature. Godinu dana poslije Ivanove smrti 1929. g., tadašnja beogradska vlada ga je zabranila. Tisuće mladih orlova i orlica prešle su u novoosnovana društva apostolata molitve i ondje su dalje nastavili ostvarivati Ivanovu duhovnu baštinu i njegov apostolski program.

Katolička Akcija

Papa Pio XI. objavio je 1922. g. encikliku »Ubi Arcano Dei« o Katoličkoj Akciji, kojom poziva svjetovanjake da se pridruže biskupima i svećenicima u apostolatu Crkve oko naviještanja Evenđelja. Na to je bio potaknut s jedne strane potrebama vremena a s druge strane spremnošću tolikih laika da nešto učine za proširenje Kristova Kraljevstva.

Kao revan proučavatelj papinskih dokumenata, čim je enciklika bila objavljena, Ivan je proučava i odmah započinje provoditi ono što je Papa želio. Ivan je bio stvarno prvi kod nas koji unosi u našu javnost Papine ideje o Katoličkoj Akciji. Njegovo nastojanje nije išlo bez truda i poteškoća ali je s vremenom ipak donijelo ploda.

Ivan je napisao nekih 17 studija i članaka o Katoličkoj Akciji i jednu brošuru. Njegovo pisanje nije bilo ništa drugo nego vjerno tumačenje Papinih odredaba, popraćeno njegovim komentarom s osobitim naglaskom na potpunoj vjernosti Crkvi i njezinom učiteljstvu. Ivan smatra Katoličku Akciju djelom Duha Svetoga koji ju je podigao da »Crkvi

povrati narode koji su nekad bili kršćanski, a sada su ponovno pali u poganstvo.« Radilo se o tome da se u društvu uspostavi takav poredak koji će omogućivati spasenje duša. Ivan nije osnivao posebnu organizaciju Katoličke Akcije, nego je u već postojeći Hrv. Orlovski Savez unosio njezine ideje i usmjeravao cijelu organizaciju prema suradnji u hijerarhijskom apostolatu Crkve.



Hodočašće Orlova u Rim 1925. g. Iza natpisa stupaju dr. I. Protulipac, o. B. Foretić, dr. A. Čepulić. Dr. I. Merz desno od križa.

Osim Papine enciklike, veliko ohrabrenje i poticaj Ivanu za provođenje Katoličke Akcije bio je jasan stav jugoslavenskog episkopata koji je u svojim pastirskim poslanicama 1923. g. najprije svećenicima a 1925. g. svim vjernicima preporučio provedbu Katoličke Akcije kako ju je želio Papa Pio XI. Osim toga sam Papa Pio XI. kada je primio u audijenciju hrvatske orlove 18. IX. 1925. posebno ih je pozvao da »budu oduševljeni za onu Katoličku Akciju, od koje Papa sve očekuje za preporod pojedinaca, obitelji, društva i čitavog svijeta.«

Iz Ivanovih spisa jasno se vidi da on ne apsolutizira Katoličku Akciju. Ističe njezinu relativnost i naglašava njezinu ulogu za tadašnji konkretni povjesni trenutak u kojem se Crkva nalazila. Kad jednom Katolička Akcija ispuni svoju svrhu, nastupit će drugi oblici apostolata. Danas se to pomalo ostvaruje jer vidimo da Katolička Akcija u nekim zemljama polagano ustupa mjesto drugim pokretima i oblicima apostolata, iako je u pojedinim zemljama još uvijek jaka. Tako npr. u Italiji broji 800.000 pripadnika.

Ne smijemo zaboraviti niti to da II. vatikanski koncil spominje jedino Katoličku Akciju poimenice između raznih drugih pokreta, koja je u prošlosti donijela obilne plodove za Kristovo Kraljevstvo. Dapače Koncil je i nadalje preporuča, jer organizacije takvog tipa još uvijek u mnogim zemljama odgovaraju potrebama apostolata Crkve (AA,20). Tom izjavom Koncila sve Ivanovo pionirsko nastojanje oko uvođenja Katoličke Akcije dobiva svoje priznanje i potvrdu.

Ivanov apostolski program

Odmah po osnutku Hrvatskog Orlovskog Saveza u okviru Katoličkog pokreta Ivanu Merzu je povjerena dužnost da pripremi temeljni priručnik organizacije za idejnu i duhovnu formaciju članova. Radilo se u stvari da se prevede već postojeća »Zlatna knjiga« kojom su se služili orlovi u Sloveniji, odakle je k nama i došao taj pokret kojemu je u stvari kolijevka bila Češka. Ivan se nije zadovoljio samo da knjigu prevede, nego ju je nadopunio mnogim novim idejama u smislu religiozne i crkvene orijentacije. Posebno je Ivan želio u Zlatnu knjigu unijeti temeljne ideje o Katoličkoj Akciji, prema kojoj je želio usmjeriti orlovsku organizaciju. Na sve te novosti Ivan je upozorio u Predgovoru knjige koji se smatra »cartha magna« njegovog apostolata, njegov apostolski program koji će on uz puno truda i nastojanja do u detalje ostvariti. Na žalost Predgovor u takvom obliku nije objavljen u Zlatnoj knjizi. Osobe koje još nisu prihvaćale ideje Katoličke Akcije kako ih je Ivan na osnovi Papinskih dokumenata nastojao provesti i oživotvoriti, uklonile su — kad je knjiga već bila u tisku — Predgovor i druga mjesta o vjernosti Crkvi i Papi koja je Ivan dodao. Upravo je time Predgovor dobio na svojoj vrijednosti i zanimljivosti. Ivan ga je četiri godine kasnije djelomično sam objavio, a kasnije je objavljivan u njegovim biografijama.

Prvo što se uočava kad se čita taj Ivanov apostolski program jest oduševljenje koje provire iz Ivanove duše za vjeru, za Krista, za Crkvu. I to oduševljenje združeno s dubokim uvjerenjem u istinitost onoga što piše upravo je zarazno, prelazi spontano na čitatelja koji i sam biva ponesen prema onim horizontima što ih Ivan pokazuje. Temelj-

ne ideje koje Ivan iznosi u svome programu jesu: razvijanje duhovnog života, važnost Euharistije, zanosna ljubav prema Crkvi, suradnja s biskupima i svećenicima, provedba Papinih smjernica o Katoličkoj Akciji, vjerske dužnosti članova orlovske organizacije.

Na samom početku Predgovora Ivan ističe kako je slovenski original Zlatne knjige, koju je napisao F. Terseglav još 1910. g., imao za cilj da vječna načela Katoličke Crkve primijeni na slovenske prilike jer su mu ona bila jamstvo da će tako pripremljenom knjigom odgojiti više pokoljenja svjesnih slovenskih katolika. Nakon toga uvoda Ivan nastavlja:

»Ipak će se mnogi u čudu zapitati zašto smo se mi unatoč tomu usudili da nadopunimo i preradimo ovu knjigu. Ponajglavniji je tomu razlog što se je od 1910. godine, tj. od izdanja ove knjige organizirana Katolička Akcija po cijelom svijetu na osobito veličanstven način razvila i da je taj velebni život Katoličke Crkve ostavio i u našoj omladini svoje duboke tragove.

Novija katolička generacija pošla je za jedan korak dalje. Nju su danas zahvatili valovi onih rijeka koje potekoše iz vječnoga Rima već god. 1905., kada je blage uspomene papa Pio X. izdao breve o čestoj i svagdanjoj svetoj Pričesti. Mladi naraštaj goji zanosnu ljubav prema našemu Spasitelju, koji je uvijek s njim u presv. Euharistiji; tu crpe on svu svoju snagu za svoje djelovanje, za svoj apostolat. Dok je starija generacija morala afirmirati kršćanstvo na intelektualan, apologetski način i pokazivala silnu odlučnost u suzbijanju navala liberalizma, nova je generacija smirenija; ona je u neprestanom i intimnom dodiru s Isusom, koji kraljuje i vlada njenim dušama.

S tim je u vezi zanosna ljubav mlađih prema Svetoj Crkvi, Isusovoj neokaljanoj zaručnici, te njenim biskupima i svećenicima. Oni su se uvjerili da svećenika zapada prva i najvažnija uloga u širenju Kraljevstva Božjega, a da se svjetovnjaci moraju njima pridružiti; moraju postati njihovim pomoćnicima. Zato i vidimo da su kod drugih naroda najvrsniji članovi katoličkih omladinskih društava otišli u sjemenište, a čini se da će doskora taj duh zavladati i kod nas. Ovo izdanje »Zlatne knjige« išlo je upravo za tim da svećeniku vrati ono dostojanstveno mjesto koje zapada Isusova učenika.

Iz ove se Zlatne knjige također vidi da omladina ima oči uvijek usmjerene spram Rima, gdje je onaj svjetionik koji svojim zrakama obasjava cijelu zemlju. I iz samoga Rima potekle su u zadnje vrijeme smjernice koje računaju s Katoličkom Akcijom kao činjenicom i koje na vrlo precizan način zacrtaše njenu ulogu.

Mi smo se poradi toga prerađujući Zlatnu knjigu najviše obazirali na one upute koje su zadnji pape dali Katoličkoj Akciji, a napose omladinskom pokretu. U Katoličku Akciju spadaju prema tome: povezane organizirane katoličke sile za očuvanje, proširenje, primjenjivanje i obranu katoličkih principa u individualnom, porodičnom i socijalnom životu. Što se tiče samo organizirane katoličke omladine, to je sveti Otac Pio XI. — papa Katoličke Akcije — jasno izrekao da ona mora težiti poglavito za svojom vlastitom vjerskom, a zatim umnom, kulturnom, socijalnom naobrazbom. Katolički omladinski pokret imade se brinuti za odgoj elite, za odgoj apostola. Društva katoličke omladine moraju biti Crkvi, koja sluša — Ecclesiae audienti — prava sjemeništa, u kojima će se sustavno odgajati pomoćnici Crkvi, koja naučava — Ecclesiae docenti.

Iz svega je toga razumljivo da mi danas stavljamo na našu omladinu daleko veće zahtjeve negoli se je to moglo činiti prije trideset godina. Mi smo radi toga odredili posve u potankosti koje su vjerske dužnosti Orla, koliko puta najmanje mora primiti svetu Pričest, koji mora biti njegov odnos spram svete Crkve i njenih službenika. Dok je stariji naraštaj više naglašavao ljubav k Bogu i narodu, kod mladih je ta ljubav k Bogu dobila konkretniji oblik u ljubavi k euharistijskom Isusu, a ljubav k narodu hoće da podrede ljubavi k svetoj Crkvi.

Dao dobri Bog da »Zlatna knjiga« u ovome obliku odgoji vojsku apostola, vojsku svetaca, koja će se razletiti diljem hrvatske domovine i osvajati poput katoličkih vitezova carstvo ljudskih duša. Neka i ona nešto doprinese da posvuda kod nas zavladaju načela svete Rimokatoličke Crkve i da na taj način Presveto Srce Isusovo privine što veći broj naše braće u svoj božanski zagrljaj.«

Kad se pročitaju ti reci, dobiva se jasna slika Ivanove apostolske duše, svega onoga što je htio i što je uspio ostvariti. Mnogi mladi s kojima je Ivan radio prihvatili su taj program i donijeli divne plodove u radu za Crkvu i proširenje Kristova Kraljevstva.

Načela Ivanova odgojnog rada

Iz mnoštva podataka, koje nalazimo u Ivanovim spisima, mogli bismo sastaviti cijelu jednu pedagogiju koju je Ivan slijedio u svome radu s omladinom. Ovdje se moramo zadovoljiti da samo nabrojimo koja su bila njegova temeljna načela i metode po kojima je radio.

Nadnaravne eshatološke vrijednosti jesu na prvom mjestu u Ivanovu radu. Sve je usmjereno prema spasenju duša, prema vječnom dobru, prema posljednjem cilju čovjeka koji mu je Bog odredio. Na razne načine Ivan će izraziti taj temeljni konačni cilj svoga odgojnog rada. Navodimo ovdje samo jednu njegovu definiciju. Po njegovu mišljenju cilj svake katoličke organizacije kao i odgojnog rada jest »ujediniti na zemlji što veći broj osoba s euharistijskim Isusom, da bi u što većem broju uskrsnuli s njime nerazdruživo sjedinjeni u vječnosti.«

Da se dođe do toga cilja, Ivan vidi tri etape. Ti posredni ciljevi jesu: jedinstvo s Crkvom i njezinom hijerarhijom; izgrađivanje u mladom čovjeku potpune ljudske i kršćanske zrelosti; i treće, tako formirani mladi ljudi trebaju postati apostoli Kristova Kraljevstva i djelovati da se ono širi u dušama bližnjih.

Sadržaji koje Ivan obrađuje u svome radu s jedne strane jesu teološko-eklezijalni, dakle sve što se tiče produbljenja vjere i njezinih istina. S druge strane obrađuje u svjetlu crkvene nauke mnoge moralne teme i moralnu problematiku, koja je tada bila aktuelna.

Sredstva i metode koje Ivan slijedi u svome odgojnom radu nisu neka posebna novost. Ivan primjenjuje do u detalje sve ono što mu je Crkva preporučivala i davala na raspolaganje, bilo da se radilo o izgradnji duhovnog života, bilo da se odnosilo na konkretan rad s mladima. I na tom području kao i na svim drugima vidi se koliko je Crkva bila prisutna u njegovu životu, koliko je bio vjeran njezinoj nauci i svemu što je tražila od onih koji su se željeli angažirati na polju katoličkog odgoja. I ne bez razloga danas mu na grobu stoje iznad imena uklesane riječi »Vjerni sin Katoličke Crkve.«

Moralni apostolat

U svome odgojnom radu s mladima napose zadnjih godina Ivan je veliku pažnju posvećivao moralnim problemima. Proučavao je sve ono što je Crkveno učiteljstvo, Papa i biskupi po svijetu o tome pisali i naučavali. Ivan je želio da mladi katolici dobiju ispravne pojmove kako se kršćani trebaju vladati u odnosu na sve što je donosilo moderno vrijeme. Posebna mu je briga bila da kod mladih stvori ispravne pojmove i shvaćanje ljubavi, braka, čistoće, seksualnosti pa je i o tome pisao. Ističe se njegova značajna brošura »Ti i Ona,« namijenjena zrelijoj muškoj omladini. I premda je bio mlad i skoro bez iskustva, ipak je o tim svim pitanjima tako zrelo sudio i nastupao s tolikom mudrošću da je među orlovima i orlicama bio neke vrste autoritet u suvremenim ćudorednim pitanjima. Svojim pisanjem Ivan je želio podsjetiti katolike na dosljednosti njihova vjerovanja u svakidašnjem životu. Naravno sve je Ivan prosuđivao sa stanovišta Crkve i ono što je govorio nije bilo ništa drugo nego čista crkvena nauka primijenjena na suvremene probleme. Nekoliko fascikala njegovog bogatog arhiva, u kojima se nalaze mnogi materijali s područja morala kao i njegovi objavljeni i neobjavljeni radovi, pokazuju koliko je pažnje posvećivao tim problemima i koliko je želio da mladi usklade svoj život sa svojom vjerom.

Ivan se zanima i piše o plesu, zabavama, modi, filmu, tisku, ekonomskim i socijalnim problemima. Piše o glazbi i tjelesnom odgoju, kojemu želi dati viši duhovni, nadnaravni sadržaj. Govori o braku, obitelji, položaju i ulozi žene u društvu, sastavlja opširno djelo kako i u kojem smislu se katolik može baviti politikom. Sigurno da neke Ivanove tekstove i stavove treba shvatiti u onom vremenu u kojem su napisani, ali svi oni predstavljaju dragocjeni dokument Ivanove revnosti da kršćanska rješenja, kako ih Crkva daje, primijeni na sav život i rad suvremenog katolika. Koliko je u tome uspio, svjedoče toliki koji su pošli za njegovim primjerom i kojima je njegovo ime postalo program života i rada.

Uzor i učitelj ženske mladeži


Marica Stanković

Koliko je Ivan imao utjecaja na mušku mladež isto tako je snažno utjecao i na žensku mladež koja je bila organizirana u paralelnoj organizaciji Sveze Hrvatskih Orlica. O tome su nam se sačuvala brojna svjedočanstva djevojaka i žena koje su u Ivanu odmah otkrile svojom intuicijom Božjega čovjeka, učitelja i prijatelja. Možda je to najljepše izrazila Đurđica Vitković u onom krasnom hvalospjevu »Veliki naš učitelju, hvati ti«, objavljenom u dvije knjige: »Božji čovjek Hrvatske« i »Prijatelj mladih«. Još opširnije o Ivanovu utjecaju pisala je Marica Stanković, predsjednica Orličke organizacije, objavivši najprije seriju članaka pod naslovom »Vitez ženske časti« u časopisu »Za Vjeru i Dom« prigodom 10. obljetnice Ivanove smrti. Poslije toga u svojoj knjizi »Mladost vedrine« opisuje bogati rad katoličke ženske mladeži i usko ga povezuje s primjerom Ivana Merza i njegovim utjecajem koji im je svijetlio primjerom svoga čistoga života.

Svojim djelovanjem na žensku mladež Ivan je u prvom redu želio produbiti kod djevojaka svijest njihovog ženskog dostojanstva te uzvišenost njihova poziva kako za majčinstvo tako i za apostolat, napose kao Bogu posvećene osobe u svijetu. Brojni su spisi koje je Ivan o tome ostavio. Kako mladiće tako i djevojke Ivan je posebno oduševljavao da se angažiraju u apostolatu, u suradnji s Crkvom na proširenju Kristova Kraljevstva u dušama. Ivanov svetački primjer tako je djelovao na mnoge djevojke, napose na mladu nastavnicu Maricu Stanković te je i ona poput Ivana zavjetovala vječnu čistoću i posvetila se Bogu. Umrla je u Zagrebu 1957. g.

Svima je bio sve

Već Ivanova silna zauzetost za svrhunaravno dobro bližnjih, napose mladih, govori nam o njegovoj velikoj ljubavi k bližnjemu. No ta se ljubav spustila do sasvim konkretnih potreba svakidašnjega života.

Ivan je 10% svoje plaće davao siromasima. Mnogi su od njih u Beču, Parizu i napose u Zagrebu osjetili njegovu dobrotu.

Preko puta njegova stana u Zagrebu čistio je prolaznicima cipele invalid Miško. Ubrzo se Ivan s njime upoznao i sprijateljio. Često bi mu pristupio, srdačno s njim razgovarao, koji put ga pozvao k sebi u stan na večeru, pomagao mu u potrebama. Preko dana prišao bi ponekad prozoru svoje radne sobe i rukom ga pozdravio, dok bi mu Miško s velikim poštovanjem odvratio dižući šešir.

Don Ante Radić sjeća se kako je s Ivanom susreo u tramvaju nekog unakaženog prosjaka od kojega je svatko odvraćao oči. Ivan mu je odmah pristupio, obilato ga nadario i započeo s njime razgovor. Obradovao se kad je vidio da je taj prosjak dobar katolik i da s isprošenim novcem kupuje »Katolički tjednik«. Ivan ga je očinski upućivao da ide češće na sv. Pričest i zvao ga k sebi u stan. Brojni ljudi u krcatom tramvaju divili su se tom razgovoru koji je sav odisao istinskom ljubavlju prema bližnjemu.

Kad se spremalo hodočašće u Lurd, s kojim je i Ivan išao, pozvao je učiteljicu Miru Majetić da i ona pođe: »Pođite da vidite čudesa Božja i komadić raja na zemlji!« No kako je bilo poteškoća, učiteljica se nije mogla odlučiti. Ivan joj je međutim sve poteškoće riješio utrošivši za to jedan cijeli dan. Kad ga je ona požalila što je toliko vremena za nju potrošio, on joj je odgovorio: »Dan što ga čovjek posveti drugome nije nipošto gubitak već dobitak. Dani u kojima ne učinimo ništa za druge već samo za se, to su izgubljeni dani.«

Časna sestra Marija Franciska bila je u službi pedagoškinje kod zagrebačke policije na ćudorednom odsjeku. Rad s delinkventnom djecom i palim djevojkama bio je veoma težak. Ivan joj je mnogo pomogao svojim savjetima i svojim razumijevanjem. S ljubavlju dobrog pastira slu-

šao je njezine izvještaje i davao joj moralnu podršku da ustraje u tom teškom poslu.

Kolikim mladim ljudima je pomogao bilo što se tiče učenja, bilo traženja namještenja i posredovanja u najrazličitijim potrebama s kojima se mladi čovjek, posebno oni koji dođu u grad susreću, o tome su nam mnogi ostavili svoja svjedočanstva. Evo samo jednoga. Pripovijedao je Stijepo Androšević, staklar iz Dubrovnika, koji je upoznao Ivana još 1918. u rudniku Maslovarama. Kada se Stijepo razbolio kao vojnik, Ivan mu je isposlovao da bude prebačen u Zagreb na liječenje i često ga je u bolnici posjećivao. Pobrinuo se i za troškove toga liječenja. A kad je izišao iz bolnice, Ivan mu je našao zaposlenje u Dubrovniku.

I tako bismo mogli nizati primjer za primjerom, koji samo pokazuju kako je svestrana i nesebična bila Ivanova ljubav. No ovdje moramo spomenuti još jednu Ivanovu vrlinu. Ivanova kršćanska ljubav prema onima koji se nisu s njime slagali u njegovu radu. Ivan je radi toga mnogo trpio. Nikad nije uzvraćao ono što je od drugih doživljavao: nerazumijevanja, uvrede, optužbe i slično. Često je znao govoriti: »Samo da ne bude povrijeđena kršćanska ljubav«. Bio je velik u opraštanju nanesenih uvreda. Kada je u jednom društvu bio napadnut i kada se mogao braniti jer je radio po svom najboljem uvjerenju, on je šutio. Osobi koja mu zbog takvog stava nije prikrila svoje divljenje, odgovorio je: »Tko hoće da bude pravi radnik za Božju stvar ne smije poznavati sebe; osobni je kult najveća zapreka mnogim uspjesima našega rada.« Drugom zgodom kada se u njegovoj prisutnosti povela riječ o osobama koje su ga napadale i vrijeđale, odgovorio je: »Nikada nemojmo suditi! Prepustimo to Bogu, to je njegova stvar.« Činjenica je također i to da mu nitko od njegovih idejnih protivnika nije nikada prigovorio bilo kakav nekršćanski stav prema onima koji su mu nanosili bol i bili mu uzrok trpljenja.

Zamisao nove kršćanske zajednice

Ivan se najozbiljnije bavio mišlju da osnuje svjetovni institut koji bi okupljao laike spremne da porade za Crkvu i proširenje Kristova Kraljevstva. O tome Ivan govori već u bilješkama iz svojih duhovnih vježbi 1923. g. Većih pobuda dobio je za tu zamisao nakon što se upoznao s pothvatom kardinala Ferrari-a u Italiji koji je osnovao sličnu zajednicu. Tu je ideju Ivan širio među svoje suradnike i za nju ih oduševljavao. Posebno je u tome smislu pripremao svoju suradnicu Maricu Stanković. 1928. g. namjeravao je s grupom mladića, svojih suradnika, koji su se zanimali za stvar, poći na osam-dnevne duhovne vježbe pod vodstvom o. P. Perice, DI. Na žalost prerana smrt spriječila je te Ivan nije mogao ostvariti tu zamisao. Ipak njegova ideja nije s njime pošla u grob. Marica Stanković potaknuta primjerom Ivanova života i njegovim poticajima ostvarila je Ivanovu ideju barem djelomično. Osnovala je prvi ženski svjetovni institut u Crkvi u Hrvatskoj pod nazivom »Zajednica Suradnica Krista Kralja«. U svojim spisima M. Stanković izričito pripisuje Ivanovom utjecaju i njegovoj zamisli osnivanje ove zajednice. Institut okuplja danas ženske osobe koje poput Ivana potpuno posvećuju svoj život Bogu živeći u svijetu u raznim zanimanjima i prema svojim mogućnostima rade za proširenje Kristova Kraljevstva.

Književnik i apostol pera

Još kao gimnazijalac, pa kroz godine svoga studija Ivan je pročitao mnoge knjige, uglavnom književne vrijednosti. To je zahtijevalo i njegovo profesorsko zvanje. Osim stručne literature čitao je i mnoge teološke i duhovne knjige, koje su mu proširile horizonte i obogatile njegov kršćanski nazor na svijet. Sam se želio baviti književnim radom, ali su mu interesi Kristova Kraljevstva bili važniji, pa je sav svoj književni talent stavio u službu Božju.

Iako je Ivan kratko živio, niti pune 32 godine, upravo zapanjuje koliko je u tom kratkom vremenskom razdoblju napisao. U prvom redu tu je njegov opširan dnevnik. Dje-

lomično je objavljivan u Ivanovim biografijama. Predstavlja dragocjeni dokumenat za poznavanje Ivanova života i njegovog duhovnog razvoja kao i prilika u kojima je živio.

Njegova doktorska dizertacija o utjecaju liturgije na francuske književnike pisana francuskim jezikom još nije objavljena. Broji 385 stranica.

Ivan je napisao brojne studije, članke i šest brošura koji su objavljivani po našim katoličkim časopisima. Kompletna bibliografija Ivanovih radova po prvi puta je objavljena u knjizi »Put k Suncu«, 1978. Kad čovjek čita naslove Ivanovih radova, ostaje iznenađen nad svestranošću njegove spisateljske aktivnosti. Ono što je Ivan objavio može se svrstati po ovim temama: književna kritika, liturgija, katoličke organizacije, Katolička Akcija, Rim-Papinstvo, Lurd, moralni apostolat, tjelesni odgoj, razno. Ukupno 149 bibliografskih jedinica!

Tome treba pridodati mnoge Ivanove rukopise kao i opširnu korespondenciju, sve sačuvano u njegovu arhivu. Kad bismo sve to pokušali zbrojiti, izašlo bi više od tri tisuće stranica!

Sve što je Ivan napisao kao i ono što su poslije njegove smrti drugi napisali o njegovu životu i radu, predstavlja dragocjenu duhovnu baštinu, iz koje se mogu crpsti ideje i nadahnuća za kršćanski život i rad, kao što su to mnogi činili.

Susret s trpljenjem

Ivan susreće patnju u svome životu već u svojoj mladosti. Prva velika bol koju je doživio bila je smrt djevojke prema kojoj je osjećao simpatiju i doživio prvu idealnu mladenačku ljubav. Ta je tragedija ostavila duboki trag u njegovoj duši u smislu loma ali i preporoda, kako on to sam navodi u svome dnevniku. No najjači susret s trpljenjem Ivan doživljava za vrijeme Prvog svjetskog rata na fronti. I taj susret s patnjom i smrću bio je za Ivana dobitak. Upravo je rat najviše doprinio da se Ivanov nazor na svijet produbio i da je shvatio svu istinitost katoličke vjere, kako se to najbolje vidi iz njegovih divnih zapisa u dnevniku.

I nakon rata patnja i bol se stalno isprepliću u Ivanovu životu sve do smrti. Bolest očiju povezana s upalom čeone šupljine malo-pomalo je nagrizala njegovo zdravlje. No s tim su bile povezane i duševne patnje koje je Ivan doživljavao u svome radu od onih koji nisu shvaćali njegove ljubavi prema Crkvi i Papi te njegovih pionirskih nastojanja oko uvođenja Katoličke Akcije. Dva puta su ga tako ožalostili da je morao i plakati. Jednom je to bilo kad su mu uklonili onaj čuveni »Predgovor« iz »Zlatne knjige«, koji je ipak kasnije donio svoje plodove. Spomenuli smo također kako se Ivan veoma pomirljivo i s mnogo kršćanskog opraštanja odnosio prema onima koji su ga nepravedno napadali i često znali uvrijediti.

Iz njegovih zapisa i pisama vidi se jasno koliko je duboko ušao u tajnu križa i kako je jasno shvaćao vrijednost trpljenja. Još iz Pariza piše svome prijatelju D. Maroševiću, koji je bio bolestan. Ohrabruje ga i pokušava pokazati vrijednost trpljenja. Kad je pisao te retke, bilo mu je 25 godina.

> »Znam da je teško trpjeti, ali neki ljudi imaju poziv trpljenja. Mi smo tijelo Kristovo, to su na njemu uloge podijeljene. Jedni moraju trpjeti da uklone kaznu Božju, koja bi se morala stresti na okolicu. Huysmans bi nazvao te odabranike mističkim gromobranima. Jesi li ikada na to pomišljao da ti trpiš za naš pokret? Jesi li svoje muke prikazao Gospodinu Kristu za pokret? Katolicizam se neće širiti u nas ako ne bude bilo **Radnika, Molitelja, i Patnika.** To je jedan zakon u širenju Kraljevstva Božjega na zemlji. Naš pokret je stvorio do sada samo prvi tip (radnika) i mi smo si stvorili u našim dušama ideal radnika za Katolički pokret. Molili smo manje, a trpjeli smo kad smo morali. Zadnji tip je svakako vrhunac — imitacija potpune Žrtve Spasiteljeve na Križu. I vidim u našem pokretu već priličan broj patnika. Pošto slučaja nema, to držim da je plan Providnosti upravo u tome da spoznamo ovaj misterij iz Njegova života: trpjeti za druge.«

Tim dubokim riječima nije potreban nikakav komentar. Jasno se vidi kako je Ivan shvatio bit trpljenja. I drugim osobama će često govoriti i otkrivati im smisao njihove patnje. Tako jednoj djevojci, učiteljici, koja mu je iznijela svoje poteškoće u vezi sa zdravljem, savjetuje da se

ipak pobrine razborito za svoje liječenje. Ali na koncu dodaje ove divne misli:

»Ako Gospodin želi da unatoč tomu trpite i da ne ozdravite, onda se valja predati u Njegove ruke — jer se ni najmanji bakcil ne miče bez prisutnosti i djelatnosti Gospodnje. Ta i sami znate bolje od mene da trpljenjem čovjek može više učiniti za proširenje Kraljevstva Isusova negoli velikim radom, učenim raspravama, sjajnim govorima i člancima. Ako Vas je Isus odabrao da budete apostolom u trpljenju, uvjeren sam da će Vam dati i snagu da uz sudjelovanje Vaše volje taj apostolat i dobro izvršite. Zemaljskim očima možda ne ćemo vidjeti plodove tog trpljenja, ali gore, u Srcu Božjem ukazat će nam se koliko je njime duša spaseno; kolikim katoličkim pothvatima je donijelo blagoslova.«

Ivan nije samo dijelio lijepe savjete o trpljenju, nego je i sam posjedovao duboki izgrađeni kršćanski stav prema križu, koji nam on sam otkriva u bilješkama iz svojih duhovnih vježbi, što ih je obavio 1926. g. Piše:

»Ratujući pod vodstvom raspetoga Kralja, moram do konca života biti razapinjan. Zaručnica Isusova je kroz sve vjekove pribijena na križ — i ja moram biti dionikom te slavne sličnosti. Život bez križa — udoban — morao bi za mene biti najvećom sramotom. Stoga moram biti sretan i smatrati kao normalno stanje vojnika Isusova teške staleške dužnosti koje priječe dovoljni privatni studij i rad. Odluka: Savjesno obavljati staleške dužnosti i to smatrati za križ mojega života; za moje dnevno razapinjanje, koje donosi blagoslova u radu za spasavanje duša u Kat. Akciji.«

Spomenimo i to da se svim trpljenjima, što ih je Ivan susretao u svome životu, pridružilo i trpljenje od nerazumijevanja roditelja, koji nikako nisu mogli shvatiti Ivanov veliki elan u apostolskom radu. Ivanu je bilo teško što njegovi roditelji nisu dijelili s njime religiozni život koji je on proživljavao. K tome se i majka teško razbolila te je zadnjih godina ležala nepokretna. Tek nakon Ivanove smrti njegovi će roditelji postati praktični vjernici, kao što je to bio i Ivan.

Žrtva života

Ivan se tužio na slabi vid još od djetinjstva. K tomu se kasnije pridružila i zubobolja. Bolest ga je stalno pratila i često sputavala njegov polet za studij i rad. Zadnju je godinu života ozbiljno pobolijevao. Dobio je akutnu upalu čeljusne šupljine i morao je poći na operaciju.

Posljednjih mjeseci zapisao je nekoliko značajnih misli u svoj dnevnik koji je prekinuo voditi još u Parizu. Te nam misli mnogo govore o njegovom duševnom stanju i raspoloženju pred odlazak s ovoga svijeta.

Zagreb, 21. I. 1928. — Sve na slavu Presvetog Srca Isusova.

Zagreb, 10. II. 1928. — Danas je po prvi put mama pristala da se u našoj obitelji zajednički moli krunica. Sutra je Gospa Lurdska. To je njezino djelo. Ali zato je moralo doći toliko bolesti na mene i još ta operacija nosa, kojoj ću se možda morati podvrći, ako sv. Gospa drugačije ne pomogne.

Zagreb, 13. II. 1928. — Dosta je velik križ na nama. Dobio sam gnojnu akutnu upalu čeljusne šupljine. Danas mi je izvađen još jedan zub. Mama u silnim mukama. Međutim vidim da dosta rado moli. Sinoć smo stvorili kao zavjet da ćemo, kadgod to prilike dopuste, uvijek zajedno moliti krunicu. Čudno: ovo naše trpljenje kao da je stvorilo čudesa u mami, koja dosta lako moli sada i samu krunicu. Sama veli da je danas koju stotinu Oče naša i Zdravih Marija izmolila. Eksperimentalan dokaz kako je trpljenje najjače sredstvo da spasava i posvećuje duše. Blago onim dušama koje s radošću primaju iz ruku Gospodnjih svaku bol i sjedinjene s Isusom doprinose je za raširenje Crkve Isusove u dušama i u društvu.

Zagreb, 15. II. 1928. — Lako je svaki dan primati sv. Pričest i gostiti se Gospodinom. Oh, kako je čovjeku trpko kada mora da grize i jede tvrdo drvo svetoga križa. Danas mi opet zub izvadiše.

Bolest se tako razvijala da je Ivan morao poći na operaciju. Prije operacije posjetio je svoga duhovnog vođu oca Vrbaneka, isusovca. Taj važan i značajan razgovor o. Vrbanek opisao je u Ivanovoj biografiji, koju je kasnije napisao. Ivan mu je došao s jasnom sviješću da će umrijeti i da Bog traži od njega žrtvu života za dobro mladeži s kojom je radio. Ispovjednik ga je u tome samo ohrabrio i utješio koliko je mogao. Sjećajući se riječi iz Evanđelja o pšeničnom zrnu koje mora pasti u zemlju da donese ploda,

Ivan se oprostio od svoga ispovjednika riječima: »Da o tom sam već davno uvjeren: treba žrtvovati! Ja sam gotov!«

I stvarno je Ivan bio duševno potpuno spreman da pođe pred lice Božje. Dan uoči odlaska na kliniku sredio je sve svoje stvari i sastavio svoj testament. Radi se u stvari o tekstu za nadgrobni natpis koji je napisao latinskim jezikom a pronađen je u ladici njegova pisaćeg stola nakon smrti. U hrvatskom prijevodu testament glasi:

Umro u miru katoličke vjere.
Život mi je bio Krist a smrt dobitak.
Očekujem milosrđe Gospodinovo i nepodijeljeno potpuno vječno posjedovanje Presvetog Srca Isusova.
I. M. blažen u pokoju i miru.
Duša će moja postići cilj za koji je stvorena.
U Gospodinu Bogu.

Kad se čitaju ti retci, čovjek ostaje pod dubokim dojmom divljenja. Ivan ide u susret smrti, u susret vječnosti mirne savjesti, bez straha i neizvjesnosti, siguran da će postići konačno vječnu ljubav kojoj je posvetio sav svoj mladi život. To je svečani finale jednog divnog života, posljednje svjedočanstvo i ispovijest njegove duboke i iskrene vjere koja mu je bila životno zvanje i koje je Ivan savjesno ispunio.

Ivan je operiran 26. travnja na Klinici za uho nos i grlo u Draškovićevoj ulici, u Zagrebu. (Danas je u toj zgradi smještena osnovna škola). Operacija na žalost nije uspjela. Ivan je dobio meningitis, od kojega je polagano umirao. U nedjelju 6. svibnja podijelio mu je njegov ispovjednik o. Vrbanek bolesničko pomazanje. Ivan je bio pri svijesti, ali nije više mogao govoriti. Nakon obreda ispovjednik, pogađajući njegove misli, podsjetio ga je na posljednji razgovor o žrtvi života. »Zar ne, vi žrtvujete svoj život za hrvatsko Orlovstvo?« Ivan je vedro pogledao, velike su njegove oči zasjale i kako nije mogao više govoriti samo je dao potvrdni znak glavom. 9. svibnja Ivan je primio telegram iz Rima kojim mu Sveti Otac šalje svoj blagoslov. Tako je Ivan koji je za života toliko ljubio i štovao Kristova Namjesnika dobio tu rijetku utjehu u posljednjim časovima. Bio je još pri svijesti kad su mu to saopćili.

Sutradan u četvrtak, 10. svibnja 1928. prije podne, u prisutnosti svoga oca i svojih najbližih prijatelja Ivan je prešao u vječne radosti Kristova Kraljevstva. Dr. D. Kniewald, prisutan kod njegove smrti, ovako opisuje Ivanove posljednje trenutke:

»Ivanovo disanje bivalo je sve polaganije, bilo sve slabije; ležao je mirno, zatvorenih očiju. U to širom otvori velike oči, iz kojih mu je kanula smrtna suza. Pogled je upro tamo daleko u visinu, miran, pouzdan, siguran; još jedan uzdah, još jedan mali, jedva primjetljivi trzaj i dr. Ivo Merz je predao Svevišnjemu svoju plemenitu dušu.«

Vijest da je Ivan otišao u vječni život, munjevitom brzinom proširila se po Zagrebu a onda i cijelom Hrvatskom. Još istog prijepodneva nakon Ivanova preminuća zvono je zagrebačke katedrale navijestilo njegovu smrt. Bio je to učinjen izuzetak jer zvono obično zvoni samo kad umre biskup ili kanonik. Iz toga se vidi koliko je Crkva već onda cijenila Ivana i njegov rad.

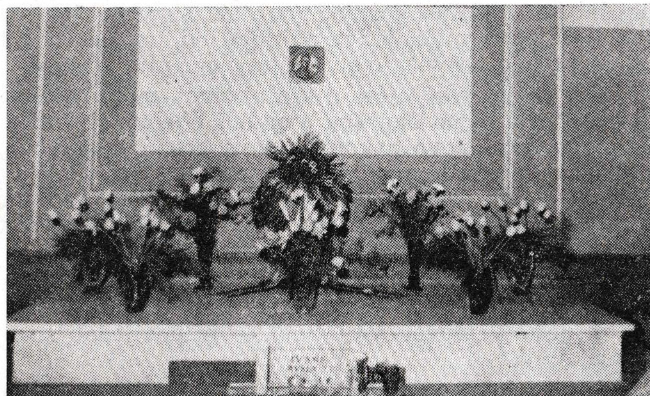
— Svi smo osjećali ne nešto strašno, nego nešto veliko se dogodilo, umro je dr. Merz. Bili smo pod dojmom da je on za nešto žrtvovao svoj život — pripovijedali su njegovi prijatelji.

Nije potrebno spominjati duboku bol Ivanovih roditelja koji su u njemu izgubili svoga jedinca i potporu za svoje staračke dane. Duboko potreseni ostali su Ivanovi prijatelji i suradnici kao i sva mladež diljem Hrvatske, Bosne i Dalmacije kojima je Ivan bio idejni vođa.

Cijeli katolički Zagreb okupio se u nedjelju 13. svibnja na Mirogoju. K njima su se pridružili i mnogi delegati iz raznih katoličkih organizacija iz hrvatskih krajeva. Računa se da je pogrebu prisustvovalo 5000 ljudi. Sprovod je vodio biskup dr. D. Premuš. Po broju i ugledu osoba bio je to sprovod kakvoga Zagreb nije pamtio od smrti biskupa Langa. S velikom vanjskom svečanošću, uz brojne govore, glazbu i pjevanje Ivanovo je tijelo otpraćeno na vječni počinak. Sahranjen je na Mirogoju. 1977. g. tijelo mu je preneseno u Baziliku Srca Isusova u Zagrebu, u koju je redovito dolazio za svoga života.

Hvala ti, što si nam pokazao put k Suncu!

Još istih dana odmah nakon Ivanove smrti zaredali su po katoličkoj štampi brojni komemorativni članci u kojima se ističe veličina pojave, zasluge, vrline dr. Merza, opisuje se njegov nesebičan rad za Božju stvar. Za svaku godišnjicu Ivanove smrti priređuju se komemoracije na kojima prisustvuje brojna mladež. Članci i studije uvijek



Ivanov grob u Bazilici Srca Isusova u Zagrebu

obnovljenom svježinom evociraju uspomene na tog velikog čovjeka. Četiri godine nakon njegove smrti pojavljuje se prva Ivanova biografija, napisana od njegovog blizog prijatelja i suradnika, svećenika i sveučilišnog profesora dr. D. Kniewalda. Ta je knjiga bila pravi događaj u našoj katoličkoj javnosti. Tek tada je javnost upoznala veličinu pojave Ivana Merza, njegove herojske vrline i njegov bogati rad u našoj Crkvi. Brojni citati iz Ivanova dnevnika u kojima je ocrtan gigantski uspon Ivanove duše prema Božjim visinama, prema vrhuncima svetosti, formalno su osvojili mlade i odrasle. Mnogi rekoše da je Ivan snažnije djelovao poslije svoje smrti nego za vrijeme života. I stvarno ime Ivana Merza postade ideal, a njegov život nadahnuće tolikim mladima koji krenuše za njegovim primjerom vjernosti Kristu i ljubavi prema Crkvi i Papi.

Za 10. obljetnicu Ivanove smrti po svim mjestima gdje je bilo katoličke mladeži koja se nadahnjivala njegovim svetim životom proslavljen je svečano taj jubilej. Opet su brojni članci punili stupce našeg katoličkog tiska. Dapače cijeli 5. broj časopisa »ŽIVOT« za 1938. god. posvećen je Merzu i potom objavljen kao posebna knjiga pod naslovom »Božji čovjek Hrvatske«. Veličanstvena akademija, koja je održana u Zagrebu za Ivanovu 10. obljetnicu smrti, pokazala je najbolje što je Ivan značio za našu katoličku javnost. Na svečano ukrašenoj pozornici stajao je veliki natpis MERZOVA BAŠTINA. U sredini velika Ivanova slika, a sa svake strane velikim slovima ispisane statistike koje su pokazivale što se sve pripisivalo Ivanu, njegovom nadahnuću i njegovom djelovanju, koje su nastavili ostvarivati njegovi sljedbenici. Te statistike odnose se samo na mušku granu Ivanove mladeži. Po prilici isto tolike brojke odnose se i na žensku mladež. Obuhvaćaju period od 1923. do 1937. god.: 30 svećeničkih zvanja; 782 društva; 26.689 članova; 60 sletova; 429 tečaja; 1.137 posjeta društvima; 1.606 priredaba; 7.293 duhovna sastanka; 18.892 odborske sjednice; 46.256 predavanja; 82.611 sastanaka.

Za 15. obljetnicu Ivanove smrti Ivanov duhovnik objavljuje knjigu »Vitez Kristov Ivan Merz.« Ivan je već za svoga života uživao glas svetoga čovjeka. Poslije smrti glas o njegovoj svetosti još više se proširio. Za tu Ivanovu godišnjicu počeli su se pojavljivati prvi glasovi i prvi članci da se pokrene postupak za njegovo proglašenje blaženim. Ta je biografija od o. Vrbaneka u tom smislu napisana da posluži kao pripremni materijal za otvaranje procesa.

Glas o Ivanovoj svetosti još više se proširio kad su mu se ljudi počeli moliti i kad su se po njegovu zagovoru počela događati čudesna uslišanja. Jedno od najvećih dogodilo se dvije godine nakon Ivanove smrti. Djevojka Anica Ercegović iz Sunje razbolila se u svojoj 19 godini od tbc. pluća, upale zglobova, žestoke reume po čitavom tijelu, a bila je i teško bolesna na srcu. Šest godina se pokušavala liječiti, ali bez uspjeha. Liječnici niti lijekovi nisu joj mogli pomoći. 1930. g. počela je moliti devetnicu Ivanu Merzu, posjetila je njegov grob i vratila se kući potpuno zdrava! Dok pišemo ove retke, Anica je još živa i potpuno zdrava,

premda je radila cijeli život mnoge težačke poslove po kući i nikad više nije bila bolesna. Od njezinog ozdravljenja prošlo je evo već pedeset godina, a da joj se spomenute bolesti, od kojih je bolovala, nisu vratile! Tome jasnome čudu mogla bi se pribrojiti i brojna druga uslišanja o kojima je drugdje pisano, napose u »Glasilu Postulature«.

Kad listamo katolički tisak od godine Ivanove smrti pa nadalje, bit ćemo iznenađeni nad mnoštvom raznih imena i naziva koji su Ivanu bili pridavani u naslovima članaka i studija ili u samome tekstu. Iz njih se jasno vidi što je Ivan značio za svoje vrijeme i što su toliki u njemu nalazili i cijenili. Evo samo nekih značajnijih poredanih kronološkim redom:

Svjetlo na gori, Vitez Božji, Brat vitez, Homo catholicus, Anđeo tješitelj, Vitez Krista Kralja, Papin čovjek, Božji čovjek, Heroj Kristov, Naš dragi sveti Ivan, Apostol mladeži, Heroj kršćanskog mira, Čovjek milosti, Kristov vitez, Uzor katoličkog intelektualca, Orao zlatnih krila, Vitez Presv. Srca Isusova, Euharistijski vitez, Nebeski križar, Stup Crkve, Naš omladinski svetac, Brat vođa, Orao Božjih krila, Uzor modernog katolika, Naš svetac u fraku, Naš veliki čovjek, Vitez križar, Prvoborac Katoličke Akcije, Brat Ivan, Vitez ženske časti, Naš vječni Merz, Hrvatski uzor katolik, Velika liturgijska duša, Lovac Srca Isusova, Križar sunčanih dana, Božji orao, Borac s bijelih planina, Uzor križara, Veliki pionir Hrvatske, Svjetlo s neba, Naš suvremeni apostol, Heroj ljubavi, Div duha, Svetac Božji, Nenadkriljiv uzor, Nosilac mira, Božja umjetnina, Sveti borac Hrvatske, Apostol vedrine, Ideolog hrvatske katoličke omladine, Najljepši ideal hrvatske mladeži, Čovjek žrtva, Prorok Božji, Vitez Kristov, Put naših dana....

I na koncu ne možemo ne spomenuti onaj lijepi natpis na bijeloj svilenoj vrpci s vijenca koji su Ivanu donijeli na grob mladi iz Vinkovaca: »HVALA TI, ORLE KRISTOV, ŠTO SI NAM POKAZAO PUT K SUNCU!« Taj natpis izražava zahvalne osjećaje tolikih mladih i odraslih koji su u Ivanu našli prijatelja, uzor, ideal, vođu i kroz njegov primjer put Kristu!

Merz u svjetlu II. vatikanskog koncila

Nakon Koncila češće se moglo čuti i čitati uspoređivanje ideja Ivana Merza i njegovih ostvarenja s onim što je donio Koncil i što traži danas od članova Crkve. Sasvim jasno je to istaknuo zagrebački nadbiskup F. Kuharić na proslavi Ivanove 50. obljetnice smrti naglasivši da je Merz zapravo ostvario ono što Koncil želi da bude ostvareno, tj. autentično, velikodušno življenje Evanđelja. Sličnim riječima se izrazio biskup A. Pichler iz Ivanova rodnog mjesta Banja Luke kad je predvodio u zagrebačkoj katedrali koncelebriranu sv. misu za godišnjicu Ivanove smrti 10. V. 1974.:

»Iznenadila me jedna činjenica kad sam pred neki dan opet pročitao njegov životopis. Otkrio sam da je Merz upravo onaj čovjek kakvog traži II. vat. sabor. Među koncilskim dokumentima ima jedan dekret o apostolatu laika. Ivan je bio laik. O tome istom predmetu govori Druga dogmatska konstitucija o Crkvi. Tu su o vjernicima laicima iznesene zapravo sasvim nove nauke. I shvatio sam da je Ivan Merz izvanredno suvremen čovjek. Kad svijet dobro shvati dekrete II. vat. sabora, tada će tek dr. Merz postati poznat i biti još suvremeniji.«

Dr. Marin Škarica u svojoj doktorskoj dizertaciji u jednom cijelom poglavlju obrađuje suvremenost Ivana Merza u pogledu liturgije. Mnoge ideje koje je Koncil donio i odobrio, Ivan Merz ih je propagirao i provodio već prije četrdesetak godina. Vidjeli smo, iako kratko, koliko je Ivan cijenio liturgiju i shvaćao njezinu važnost za duhovni život kršćana. Isto tako veoma je nastojao da ljudi razumiju ono što svećenik moli kod sv. mise i da budu kod nje aktivni. Nakon Koncila te ideje postale su opća svojina i znamo koliko se Crkva trudila i trudi da provodi liturgijsku obnovu, koju je Ivan već davno prije ostvarivao.

U Ivanovoj biografiji »Borac s bijelih planina« pri koncu knjige nalazi se cijelo jedno poglavlje koje nosi naslov »Suvremen i nakon II. vat. koncila«. U poglavlju su doneseni mnogi koncilski tekstovi koji uspoređuju zahtjeve Koncila s onim što je Ivan Merz zastupao i činio. Ne upuštajući se u detalje naglasimo da je najveće Ivanovo značenje gledano kroz prizmu Koncila u njegovim pionir-

skim nastojanjima oko ostvarivanja autentičnog laičkog apostolata. Ono što je Ivan samoinicijativno i vođen Milošću Božjom činio i ostvarivao, takav angažman za proširenje Kraljevstva Kristova Koncil danas traži od svakoga laika. U tome nam Ivan svijetli svojim nenadmašivim primjerom.

Zagrebački nadbiskup o Ivanu Merzu



Zagrebački Nadbiskup Franjo Kuharić propovijeda u katedrali na završetku Simpozija o Ivanu Merzu

Zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić u nekoliko navrata govorio je i spominjao u javnosti našega Ivana Merza. Iz njegovih govora donosimo ovdje samo nekoliko značajnijih izvadaka.

IZ HOMILIJE NA ZAVRŠETKU SIMPOZIJA — ZAGREB, KATEDRALA, 25. XI. 1978.

»U Božjim ljudima Bog je vidljiv jer bez Boga Božji ljudi nisu shvatljivi; razumjeti ih možemo samo u tajni Boga koji u njima živi. I put mladog Ivana na vrhunce svetosti je put Božje milosti u njegovoj duši. Merz je svijetao primjer i današnjim intelektualcima i mladima koji žele biti ljudi Crkve. On pokazuje svojim životom današnjem naraštaju kako vjernik posvećuje sebe, društvo i Crkvu. U njemu je zaista živjela svetost Crkve. Bio je čovjek Crkve svim srcem, svom dušom, svom ljubavlju.

Merz je shvatio otajstvo Crkve. Zato je ljubio Crkvu kao Krista. Znao je da je sva tajna života Crkve Isus Krist koji neprestano u njoj živi i svojim je Duhom odgaja, vodi, sabire i čuva. Merz je znao da nema apostolata niti izvan Crkve, a pogotovo ne bez Crkve, a još manje protiv Crkve. Ne može se isti organizam u isto vrijeme i graditi i rušiti. Zato postoje kriteriji po kojima se može prosuditi da li smo s Crkvom, da li se Crkva po nama posvećuje.

Ivan je zastupao beskompromisnu odanost crkvenom učiteljstvu, Papi i biskupima. Mentalitet koji uvijek nastoji s kojekakvim razlozima, a često i sofizmima izbjeći pravoj poslušnosti bio je prisutan i u Merčevo vrijeme, pa i u Crkvi. Merz je shvatio da se Crkva ne može obnoviti, da ne može prodirati u svijet svojom svetošću ako nije jedinstvena; ako ne stoji s Petrom; ako ne sluša Petra.

Ivan je živio od Euharistije; bio je adorator. Čovjek velike apostolske aktivnosti imao je vremena da svakog dana uroni u molitvu pred svetohraništem. Vjerovao je u istinu od koje Crkva živi: u Euharistiji je prisutan Isus Krist. Ivan je živio od mise. Kao što je ulazio u vrhunaravni božanski misterij Crkve, tako je ulazio i u misterij mise. Takav Merz nije mogao mimoići ni onu koja također sabire Crkvu svojim materinstvom: Majku našega Gospodina.

Iz takvih izvora izrastao je čisti Merz koji gospodari tijelom svojom jakom dušom, kojoj je jakost Duh Sveti. Merz bezgraničnog apostolata koji je htio sa svom braćom podijeliti svoju vjeru, radost i ljubav. Čudesan mladi vjernik, osvajač za Boga i ljubitelj ljudi izrastao je iz Božje snage.«

IZ GOVORA NA SVEČANOJ AKADEMIJI ZAGREB, DJEČAČKO SJEMENIŠTE, 26. XI. 1978.

»Ima ljudi sigurno i među mladima koji vole planine. Kao što sam jučer u katedrali spomenuo da je otkrivanje Merčeve duše ulazak u jedan splet divnih planina, tako bih sada pozvao da bude što više planinara duha koji će težiti prema tom vrhuncu. Ivan Merz bliješti u tom nizu velikih, vjernih sinova i kćeri naše Crkve u hrvatskom narodu kao jedan blještavi vrhunac. I kao što se na vrhunce penju hrabri planinari, tako bih želio da otkrivanje Ivana Merza u mladim dušama ove generacije, ovih naših prilika, budi težnju da se penju, da idu u visine i da osjete kako je divno gledati s tih visina na široke horizonte Božje stvarnosti i da osjete kako je čist zrak u visinama te da uvijek prema njima teže.

Ivan Merz ima mnogo toga reći danas našim mladima, našim sjemeništarcima, našim bogoslovima, našim redovnicima i redovnicama, nama svećenicima i biskupima. Zaista ovaj naš dragi Orao bio je apostol vrlo kratko vrijeme, samo šest godina, a unio je mnogo, učinio je mnogo, zapalio je mnoge, jer je sam gorio ljubavlju Duha Svetoga koja se u njemu razgorila u otvorenost duše da prihvati Isusa za Kralja svoga srca i da uđe u Njegovo Kraljevstvo.

Mene duboko impresionira Ivanova mladost. Da je u tako kratkom vremenu mogao sazreti takav duh. Kada čovjek čita njegove misli iz njegovih mladenačkih vremena, tu zaista vidi

dubokog i zrelog mislioca koji zna iz svoga vremena misliti vječnim vrijednostima i gledati svijet, ljude i povijest u tom svjetlu vječne perspektive.

Kada čitamo koncilske dokumente pogotovo o apostolatu laika, pa Konstituciju o Crkvi, nekako osjećamo da je to već sve živjelo u Ivanu Merzu; da je on to ostvario još davno prije Koncila jer je zapravo ostvario ono što Koncil želi da bude ostvareno, a to je autentično, velikodušno življenje Evanđelja. Ići za Isusom Kristom. Vjerovati u Crkvu u njezin misterij u kojoj su neprestano otvoreni nepresušni izvori spasenja. I kad bismo imali sve više takvih velikana duha u suvremenom trenutku, imali bismo mirniju nadu za budućnost naše Crkve i našega naroda.

Vjerujemo da duša Ivana Merza, milošću prožeta, uživa radost vječnog Isusovog Kraljevstva. Neka moli da i mi živimo onim nadahnućem kojim je on živio u ljubavi prema Isusu Kristu Kralju, u ljubavi prema Euharistiji, u ljubavi prema Crkvi, u ljubavi prema Papi i onima koje je Duh Sveti postavio da vode Crkvu da je upravljaju na putovima spasenja, u ljubavi prema Blaženoj Djevici Mariji, Majci Crkve, u ljubavi za čistoću, za nevinost srca. Za te ideale nek nas oduševljava taj ideal čistoće mladih uvijek mladi lik Ivana Merza, jer svi koji su Božji uvijek su mladi. To je mladost; to je napredak; to je budućnost i to je vječnost!«

IZ HOMILIJE NA SUSRETU ŠTOVATELJA IVANA MERZA UOČI GODIŠNJICE NJEGOVA ROĐENJA
ZAGREB, 15. XII. 1979.

»Gdje god se nalazi jedan krštenik, tu se nalazi Crkva. Tu djeluje Krist. On tu živi, on tu ljubi, on je tu svjetlost. I to je tako divno bilo ostvareno u Ivanu Merzu. Ivan Merz bio je Duhom Svetim uveden u to otajstvo Crkve; bio je svjestan da je sakramentalni znak, da se u njemu mora dogoditi Kraljevstvo Božje i da se po njemu mora izlijevati Kraljevstvo Božje u svijet. Duh Sveti je djelovao i u Ivanu Merzu. Ivan Merz je remek-djelo Duha Svetoga.

Ovaj susret sabran nadahnućem Ivana Merza okupio je osobe koje žele nešto učiniti, koje žele da se nešto Božjega događa; da se velike stvari dogode i u našem narodu, i u našem gradu, i u našoj Crkvi. Tu je svjetlost Duha Svetoga, tu je njegov poticaj i moramo biti jako pažljivi prema tom poticaju da ne bismo ugasili Duha.

Najaktivnija aktivnost Ivana Merza bila je njegova molitva. Tu je on bio aktivan i to kad je satima klečao pred Presvetim u Bazilici Srca Isusova. A sve ono drugo što se je događalo, njegovi koraci, njegovi govori, njegovi susreti, njegov žar kojim je osvajao duše za Isusa Krista, sve je to izviralo iz tog temeljnog stava duše u kojem je ona najjača i najsnažnija: to je molitva.

Merz je živio od Mise. Jednostavno se je utapao u tom beskrajnom oceanu ljubavi i iz njega je izlazio opet svjež, jak, oduševljen. Eto takva nam vjera treba danas.

Ima znakova na nebu i na zemlji. Na zemlji je znak i Papa Ivan Pavao II. Što je Ivanu Merzu značio Papa? Živa prilika jedne osobe koja predstavlja Isusa Krista. Krist po njemu govori. Krist po njemu sabire Crkvu da bude jedno. Krist po njemu pokazuje put. Zato odanost Papi! Povezanost s Petrovim nasljednikom bila je duhovnost Ivana Merza. On je nosio u sebi cijelu Crkvu, ljubio je cijelu Crkvu i uprisutnio je cijelu Crkvu kud je došao, gdje je progovorio i gdje je molio. Zato ova razmišljanja neka i nas potiču da bude što više onih koji će stvarno slijediti tu vjeru, to nadahnuće.«

IZ POZDRAVNOG GOVORA PRED SVETIM OCEM
RIM, 30. IV. 1979.

U pozdravnom govoru što ga je nadbiskup održao u Bazilici Svetoga Petra pred Svetim Ocem 30. travnja 1979. prigodom hodočašća Hrvata u jubilarnoj Branimirovoj godini među našim kandidatima oltara spomenuo je i našega Ivana ovim riječima:

»Zahvaljujemo za proglašene i neproglašene svece i blaženike, koji su bogatstvo naše duhovne baštine. I u ovom dvadesetom stoljeću imamo niz kandidata oltara: ... bl. Leopold Mandić ...... biskup Josip Lang ... Vendelin Vošnjak, **gorljivi apostol vjernosti Kristovom namjesniku na zemlji mladi profesor Ivan Merz;** ovdje je grupa mladih iz Zagreba koji se posebno nadahnjuju na njegovu primjeru. ... Veliki svjedok vjere zagrebački nadbiskup i kardinal Alojzije Stepinac ... fra Ante Antić ... majka Klaudija, uršulinka ... Petar Barbarić.«

Sve prisutniji našem vremenu

Nakon ratnog vihora koji je prohujao našim stranama i mnogo toga pokosio, uništio, polomio, lik Ivana Merza izranja ponovno osvježen, čist i uzvišen u poslijeratnoj stvarnosti.

Započinje se komemoracijama godišnjica Ivanove smrti po zagrebačkim crkvama. Često ih predvode i propovijedaju naši biskupi.

1958. čini se veliki korak: zagrebački nadbiskup Franjo Šeper pokreće informativni biskupijski postupak za Ivanovo proglašenje blaženim.

1971. objavljuje se prva Ivanova biografija poslije rata: »Borac s bijelih planina«.

1972. otvara se Spomen-muzej Ivana Merza uz Baziliku Srca Isusova u Zagrebu koju je Ivan redovito posjećivao.

1973. pokreće se »Glasilo Postulature« za Ivanovu beatifikaciju, koje izlazi povremeno sada već osmu godinu.

1974. izdaje se nova biografija u skraćenom izdanju namijenjena više mladima: »Prijatelj mladih — Ivan Merz«.

1975. U Rimu je na Papinskom liturgijskom institutu dr. Marin Škarica obranio prvu doktorsku dizertaciju o Ivanu Merzu kao promicatelju liturgijske obnove.

Iste godine u ljetu grupa vjeroučitelja iz Zagreba organizira za Svetu Godinu hodočašće mladih u Rim, na što ih je potaknuo primjer Ivana Merza od prije pedeset godina, koji je tada organizirao slično hodočašće za mlade.

1976. Poznanstva koja su nastala u Rimu za Svete Godine potaknula su mlade iz Italije, Francuske i Irske te je došlo njih dvije stotine na Internacionalno hodočašće u Zagreb i Mariju Bistricu.

16. prosinca 1977. veliki događaj: tijelo Ivana Merza prenosi se s Mirogoja u Baziliku Srca Isusova. Ivan postaje još bliži svojim prijateljima i štovateljima.

1978. slavi se 50. obljetnica Ivanove smrti. Proslava je obilježena nizom manifestacija. U svibnju na sam dan Ivanova odlaska u vječni život biskup Mijo Škvorc služi svečanu sv. misu u Bazilici Srca Isusova uz prisutnost brojnog mnoštva i propovijeda.

Za isti dan objavljena je knjiga najljepših Ivanovih tekstova, probranih iz njegove bogate duhovne baštine: »Put k Suncu«.

U listopadu organizira se za mlade spomen hodočašće u Rim prigodom Ivanove 50. obljetnice.

U studenom glavna proslava Ivanove 50. obljetnice: Simpozij na Bogoslovnom fakultetu 24. i 25. XI., svečana koncelebrirana sv. misa u katedrali koju predvodi i propovijeda zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić i u nedjelju 26. XI., na blagdan Krista Kralja, svečana završna akademija u Dječačkom sjemeništu na Šalati.

Ivanova 50. obljetnica proslavljena je i u Dubrovniku i u Danskoj u Kopenhagenu među našim radnicima.

Iste godine u veljači u Rimu je obranjena druga doktorska dizertacija o Ivanu Merzu. Napisao ju je i obranio na Papinskom sveučilištu Salesianumu postulator Ivanove kauze o. B. Nagy, a naslov glasi: »Ivan Merz, čovjek vjere i odgojitelj za vjeru«.

1979. za prvi svibanj ponovno se organizira hodočašće mladih u Rim u spomen Ivana Merza, koje se potpuno uklapa u nacionalno hodočašće za Branimirov jubilej. Tom zgodom zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić po prvi puta spominje Ivana Merza pred Papom u Bazilici Sv. Petra.

Iste godine otvara se u Bazilici Srca Isusova izložba fotografija Torinskog platna. Izložbu je organizirao o. P. Bulat zahvaljujući svome sudjelovanju na hodočašću u Rim u spomen Ivana Merza 1978. gdje je za to dobio poticaj.

Izlazi iz tiska »Zbornik radova sa Simpozija o dr. I. Merzu.«

Za Bijelu nedjelju kao proslava uskrsnih blagdana organizira se za mlade Festival duhovne glazbe, poezije i ritmike na Šalati u Zagrebu. Ideja za pokretanje festivala došla je nakon završene svečane akademije prigodom proslave Ivanove 50. obljetnice.

Blagdan Krista Kralja proslavljen je i 1979. u Sjemeništu na Fratrovcu na poticaj Merčeve proslave od lanjske godine. Za temu je uzet Branimirov jubilej.

Uoči godišnjice Ivanova rođenja 15. XII. 1979. održan je susret štovatelja Ivana Merza u Zagrebu. Koncelebriranu sv. Misu predvodio je u prostorijama Katehetskog centra zagrebački nadbiskup i održao homiliju. Susretu su prisustvovali i predstavnici iz Banja Luke, Ivanova rodnog mjesta.

1980. Održavaju se predavanja o Ivanu Merzu i upriličuju se susreti Ivanovih štovatelja u Zagrebu, Banjoj Luci, Subotici, Varaždinu i drugdje.

U okviru Odjela za kršćanski nazor Filozofsko-teološkog instituta DI., a na poticaj primjera Ivana Merza, organiziraju se sistematska predavanja iz filozofije i teologije za laike. Ciklusi predavanja predviđeni su kroz tri godine.

Poslije Uskrsa ponovno se održava Festival duhovne glazbe i poezije za mlade. Zbor mladih župe sv. Fabijana iz Varaždi-

na, koji su prošle godine osvojili prvo mjesto, izvode ove godine uz ostalo pjesmu M. Preisler »Brate Ivane« za koju su sami napisali glazbu i aranžman.

Za 1. svibanj 1980. polazi u Rim već po četvrti puta hodočašće mladih motivirano primjerom ljubavi i vjernosti Ivana Merza prema Crkvi i Svetom Ocu.

U međuvremenu strani svijet se počinje zanimati za našega Ivana. Objavljuju se članci o Ivanu u katoličkim novinama i časopisima u Italiji, Francuskoj, Njemačkoj, Irskoj. Dopisi iz tih zemalja stižu na Postulaturu u kojima vjernici traže opširnije informacije o našem Ivanu za kojega prvi puta čuju. O našem Ivanu govori se također i na čileanskom radiju u emisiji za Hrvate.

Brate Ivane

Od brojnih pjesama koje su spjevane u čast našemu Ivanu od vremena njegova odlaska pa do danas ovdje donosimo posljednju koju je spjevala poznata hrvatska pjesnikinja Mira Preisler za 51. godišnjicu Ivanova ulaska u Život, 1979. g.

Brate Ivane!
Sve svjetliji biva Tvoj lik,
sve više u mladim srcima gori,
sve više svima si blizu,
sve ljepše je bdjeti u Tvome krugu.

Brate Ivane!
Što više slušamo Tvoje misli,
to više srca nam vatrom žare,
što više pratimo djela Tvoja,
to lakše nam kreće život u Bogu.

Brate Ivane!
Evo Ti mladih što željom gore,
da posvete život u Tvome svjetlu,
da kročimo tako jednome cilju:
posvetit živote Bogu i Majci.

Brate Ivane!
Srdačnije k Tebi se pružaju ruke!

Poruka mladima sa Simpozija

Prigodom 50. obljetnice Ivanove smrti održan je u Zagrebu u prostorijama Bogoslovskog sjemeništa Simpozij o pojavi i značenju dr. Ivana Merza u Crkvi u Hrvatskoj 24. i 25. XI. 1978. Osam predavača nastojalo je istaknuti veličinu i vrijednost tog jedinstvenog lika katolicizma u našim krajevima. Predavanja su objavljena u 4. broju časopisa »Obnovljeni Život« za 1979. g. i potom još kao poseban Zbornik radova. Na Simpoziju nisu doneseni nikakovi zaključci, nego su sudionici simpozija odlučili da se našim mladim katolicima uputi poruka koju ovdje donosimo u cijelosti:

»Ivan Merz, mladi katolički laik i apostol hrvatske mladeži, na svojoj smrtnoj postelji svjesno je prikazao Bogu žrtvu svoga života za hrvatsku mladež, kako nas izvještavaju svjedoci toga čina. Nakon odlaska u vječni život Ivan je postao mnogima uzor i program kršćanskog života i rada. Kao takav ušao je u niz hrvatskih duhovnih velikana, kojima se ponosi Crkva u našoj domovini. U svome kratkom ali bogatom kršćanskom životu i radu Ivan Merz je ostavio Crkvi u Hrvatskoj dragocjenu duhovnu baštinu koja nas poziva na upoznavanje, proučavanje i nasljedovanje, jer predstavlja dragocjen doprinos u djelotvornom ostvarivanju Evanđelja u kršćanskoj povijesti hrvatskog naroda. Mi sudionici ovog Simpozija, koji smo se okupili da proučimo pojavu i značenje Ivana Merza u Crkvi u Hrvatskoj, imajući u vidu ne samo njegov primjeran kršćanski život nego i njegovu žrtvu života kojom se prikazao Bogu za život mladež naše domovine, pozivamo mlade da se upoznaju s tim jedinstvenim likom katolicizma u našem narodu. Preporučamo da proučavaju njegovu baštinu, te iz nje crpe nadahnuća za izgradnju svoga značaja, za ostvarivanje evanđeoskih ideala u svome životu, a u apostolskoj djelatnosti Ivana Merza neka pronalaze poticaje da poput njega u zajednici s Crkvom i njezinom hijerarhijom rade na izgradnji i proširenju Kristova Kraljevstva među ljudima.«

SUDIONICI SIMPOZIJA

Tu je poruku objavilo Glasilo Postulature za beatifikaciju Ivana Merza, List mladih MI i Glasnik Srca Isusova.

Pogovor

Pred vama se, dragi čitatelju, odvio film Ivanova života. Ivan je živio kratko, nepune 32 godine, ali je svojim životom, vođen milošću Božjom, ostavio duboki trag u Crkvi u Hrvatskj, zapalio veliko svjetlo čije zrake obasjavaju i naše vrijeme. U uvodu smo spomenuli da smo zbog ograničenosti prostora iznijeli smo ono najbitnije, jer bi o svakom poglavlju ove knjižice mogla biti napisana jedna studija ili cijela knjiga, toliko je bogata Ivanova duhovna ostavština, bilo što je on sam napisao bilo što su drugi o njemu izjavili i stavili na papir. Ova bi knjižica željela biti i poticaj da se bolje i detaljnije upoznate s Ivanom i njegovim životom kroz literaturu koja je o njemu već napisana. Jer, Ivan ima mnogo toga reći našem vremenu, kako je to naglasio naš zagrebački nadbiskup. Nije slučajno da se pojavio među nama kao katolički intelektualac koji se sam mučno probijao do vjere i njezinih vrijednosti. Toliki su danas koji traže kompas svoga životnog nazora i svoga ispravnog djelovanja. Ivan ga je pronašao i pokazuje nam ga.

Tko želi više doznati o Ivanu, donosimo u prilogu popis knjiga koje su o njemu objavljene. Starija izdanja mogu se naći u župskim bibliotekama, u samostanima ili kod vaših prijatelja. Dva posljednja koja se mogu nabaviti posebno preporučamo. Knjiga »Put k Suncu« sadržava najljepše Ivanove tekstove, kroz koje možete dobiti uvid u bogatstvo njegove duševnosti i ljepotu njegovih misli. »Zbornik radova sa Simpozija 1978.« sadržava studijska predavanja o našem Ivanu i o najznačajnijim vidovima njegove ličnosti i apostolske djelatnosti. U Zbornik je uvrštena do sada napisana najvrijednija studija o našem Ivanu: »Duša dr. Ivana Merza« od D. Žanka.

Oni koji budu željeli više doznati kako se odvija Ivanov postupak za beatifikaciju, kako Ivan danas djeluje, kakve su sve inicijative i ostvarenja s njime povezana, na što nas njegov primjer potiče i nadahnjuje, moći će o tome čitati u Glasilu Postulature.

Mnogi su se Ivanu obratili u svojim potrebama i bili su uslišani. O tome svjedoče zahvalnice kod njegova groba kao i one pismene objavljivane u Glasilu. Možda ćete i vi osjetiti potrebu da mu se obratite molitvom. Ako budete uslišani, svakako nas obavijestite, jer je važno za njegov postupak za beatifikaciju.

Sve potrebne informacije o našem Ivanu, literaturu, sličice s molitvom za obavljanje devetnice dobijete na adresi:

POSTULATURA IVANA MERZA
41001 — ZAGREB, Palmotićeva 33, pp 699, tel. 272-352

LITERATURA O IVANU MERZU

Dr. Dragutin Kniewald: **DR. IVAN MERZ — ŽIVOT I DJELOVANJE.** Zagreb 1932, 272 str.

Dr. Đuro Gračanin: **MOJE USPOMENE NA LIČNOST DR. IVANA MERZA.** Sarajevo 1933, 15 str.

BOŽJI ČOVJEK HRVATSKE — DR. IVAN MERZ. Zbornik eseja i članaka od raznih autora. Zagreb 1938, 71 str.

Dr. Kniewald Károly: **A LÉLEK TÜZHARCOSA — DR. MERZ IVAN ÉLETE.** Szalezi Müvek 1940, 193 str. (Biografija Ivana Merza na mađarskom jeziku.)

Josip Vrbanek, DI: **VITEZ KRISTOV — DR. IVAN MERZ.** Zagreb 1943, 254 str.

Božidar Nagy, DI: **BORAC S BIJELIH PLANINA — IVAN MERZ.** Zagreb 1971, 372 str.

Božidar Nagy, DI: **PRIJATELJ MLADIH — IVAN MERZ.** Zagreb 1974, 132 str.

Ivan Merz: **PUT K SUNCU.** Odabrani tekstovi. Zagreb 1978, 179 str.

POJAVA I ZNAČENJE DR. IVANA MERZA U CRKVI U HRVATSKOJ. Simpozij o dr. I. Merzu. Zbornik radova. Zagreb 1979, 130 str.

Osim ovih objavljenih knjiga o Ivanu Merzu u rukopisu se nalaze još slijedeće: drugo izdanje Ivanove biografije od dr. D. Kniewalda, prošireno i nadopunjeno; dvije doktorske dizertacije o Ivanu Merzu od Dr. M. Škarice i o. B. Nagy-a; prijevodi Ivanove biografije Prijatelj mladih na njemački, talijanski i poljski. U pripremi je kritičko izdanje biografije Ivana Merza.

SADRŽAJ

POJAVA I ZNAČENJE DR. IVANA MERZA U CRKVI U HRVATSKOJ

Zbornik radova

Zbornik sadrži predavanja koja su održana na Simpoziju prigodom 50. obljetnice smrti dr. I. Merza. U zbornik je uvršten pozdravni govor biskupa Mije Škvorca i homilija zagrebačkog nadbiskupa Franje Kuharića na završetku Simpozija prigodom koncelebrirane sv. mise. Zborniku je također dodana najbolja studija koja je do sada o I. Merzu napisana: »Duša dr. Ivana Merza« od D. Žanka a objavljena je u ŽIVOTU br. 5, 1938. g. prigodom 10. obljetnice Ivanove smrti. Zbornik ima 132 str.

PUT K SUNCU

Odabrani tekstovi Ivana Merza

Knjiga je objavljena za 50. obljetnicu smrti sluge Božjega. Tekstovi koji su ušli u ovu zbirku predstavljaju već zrele plodove Ivanovog religioznog iskustva. Odišu dubokim uvjerenjem o istinitost onoga o čemu piše. Svaka njegova riječ provire iz duboko proživljenih vjerskih istina. Tko želi bolje upoznati dušu Ivana Merza, široke horizonte njegove duhovnosti te njegovo duboko religiozno iskustvo neka svakako pročita ovu knjigu. Knjiga broji 180 str.

GLASILO POSTULATURE IVAN MERZ

Glasilo donosi vijesti iz Postulature, dopise i članke Ivanovih štovatelja, objavljuje tekstove i misli iz Ivanove bogate duhovne baštine; iznosi informacije o raznim pastoralnim inicijativama nastalim po nadahnuću Ivanova primjera. U Glasilu ćete naći također članke o ulozi i zadaći laikata u Crkvi danas te uslišanja i zahvale za postignute milosti po Ivanovu zagovoru. Glasilo izlazi povremeno.